

EDucation and DIgital Cultural LABoratory

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+» της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εργαλειοθήκη

Εισαγωγή.....	3
Ενεργή Πολιτότητα και περιβάλλον.....	9
Ιστορία και αρχαιολογία.....	13
Παράδοση και χειροτεχνία.....	19
Αφηγήσεις και προφορικές ιστορίες.....	23
Τέχνες.....	26
Επιστήμες.....	31
Συντονιστής έργου και Συνεργάτες.....	36

Ι03 ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ EDUCLAB

Εισαγωγή

Αυτή η Εργαλειοθήκη (Toolkit) αποτελεί το τρίτο Παράγωγο (Ι03) του έργου EDUCLAB (Education and Digital Cultural Laboratory) που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Erasmus+. Έχει ως στόχο να παρέχει σε εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας ένα ιδιαίτερα πρακτικό και καινοτόμο εργαλείο υλοποίησης πολιτισμικών εργαστηρίων στην τάξη με παιδιά ηλικίας 3-5 ετών, προερχόμενα από ένα ποικιλόμορφο πολιτισμικό υπόβαθρο, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η Εργαλειοθήκη θα προσφέρει σε εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας αποτελεσματική στήριξη σε ό,τι αφορά την οργάνωση και υλοποίηση πολιτισμικών εργαστηρίων, παρέχοντάς τους βήμα-προς-βήμα οδηγίες για τον τρόπο διεξαγωγής των δραστηριοτήτων στην τάξη, καθώς και πόρους, τεχνικές και υλικά που μπορούν να χρησιμοποιήσουν άμεσα κατά την υλοποίηση των εργαστηρίων. Ακόμη, τα εργαστήρια που περιγράφονται λαμβάνουν υπόψη την πιθανή συμμετοχή παιδιών με αναπηρίες και μεταναστευτική βιογραφία.

Γενικοί στόχοι

Η **σχέση** μεταξύ εκπαιδευτικού και παιδιού αποτελεί την πλέον σημαντική πτυχή για επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί. Η φύση της σχέσης αυτής πρέπει να είναι **δημιουργική**, σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και καλλιτεχνική. Ωστόσο, θα πρέπει κανείς να **γνωρίζει** τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι δημιουργικές διεργασίες και ποια είναι τα αποτελέσματά τους, κάτι που μπορεί να διδαχθεί μόνο μέσω της **άμεσης εμπειρίας**. Για τον λόγο αυτό, όταν επιχειρεί να φέρει τα παιδιά πιο κοντά στην τέχνη και στην περιπλοκότητα των γλωσσών έκφρασης, ο εκπαιδευτικός πρέπει να **έχει γνώση** των έργων τέχνης, των πρακτικών και της ποιητικής ενός καλλιτέχνη ή ενός καλλιτεχνικού κινήματος και, βεβαίως, των καλλιτεχνικών τεχνικών που προτείνονται στην τάξη. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να **έχει την ικανότητα** να σχεδιάσει, να εφαρμόσει και να προσαρμόσει καλλιτεχνικές μεθόδους και τεχνικές με βάση τα χαρακτηριστικά των παιδιών και τη μαθησιακή τους ικανότητα, και να είναι σε θέση να αναδείξει το εκφραστικό δυναμικό της ομάδας/τάξης, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Ένας από τους σημαντικότερους στόχους των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων είναι η **παροχή ερεθισμάτων** στο παιδί ώστε να εκφραστεί αυθόρμητα. Συνεπώς, ο εκπαιδευτικός οφείλει να **δημιουργήσει** ένα πλαίσιο όπου τα παιδιά μπορούν να απελευθερώσουν τη δημιουργικότητά τους, η οποία αποτελεί εγγενές στοιχείο της φύσης τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός πρέπει να λειτουργεί ως αρχικό σημείο αναφοράς που καθοδηγεί το παιδί στον δικό του εκφραστικό χώρο και στη συνέχεια το αφήνει ελεύθερο να δημιουργήσει τον καλλιτεχνικό του κόσμο μέσω της άμεσης πρακτικής. Με τον τρόπο αυτό, η διεργασία και το τελικό αποτέλεσμα αποκτούν την ίδια σημασία σε επίπεδο σχεδιασμού και μεθοδολογίας. Σε ό,τι αφορά τις πτυχές της αξιολόγησης, της αυτοαξιολόγησης και της εφαρμογής των αποτελεσμάτων, αυτές θα πρέπει να αναλυθούν τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του εργαστηρίου, λαμβάνοντας υπόψη τη δημιουργική σχέση στο σύνολό της.

Οι καλλιτεχνικές τεχνικές και τα έργα τέχνης ενός καλλιτέχνη, οι χαρακτήρες και τα θέματα των εργαστηρίων, πρέπει να παρουσιάζονται στην τάξη μέσω φωτογραφικού υλικού και βιντεοπροβολών, με τη χρήση διαδραστικών εφαρμογών καθώς και την παρουσίαση εικονογραφημένων και παιδικών βιβλίων. Όλα τα μέσα θα πρέπει να επιλεγούν **ανάλογα με το τι αρμόζει καλύτερα** σε μια εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση, ή σε χώρους ιστορικού ή αρχαιολογικού, κοινωνικο-ανθρωπολογικού, περιβαλλοντικού και επιστημονικού ενδιαφέροντος.

Τα πολιτισμικά εργαστήρια θα επιτύχουν τους ακόλουθους στόχους:

- Δημιουργία στιγμών ευεξίας και διασκέδασης, μέσα από παιχνίδια, ως ένα αναντικατάστατο μέσο ανακάλυψης και πειραματισμού με διαφορετικές τεχνικές και εκφραστικά υλικά.
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης.
- Ενθάρρυνση της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας, όχι μόνο σε λεκτικό επίπεδο αλλά ακόμη και σε ό,τι αφορά συναισθηματικές και σωματικές πτυχές. Κάθε δραστηριότητα θα ακολουθεί την αρχή της σταδιακότητας στην προσέγγιση καλλιτεχνικών τεχνικών και των προτεινόμενων καλλιτεχνών.
- Δυνατότητα απόκτησης γνώσεων γύρω από πολλαπλά εκφραστικά κανάλια, διεγείροντας συγκεκριμένα την οπτική, απτική, ακουστική και κιναισθητική αντίληψη.
- Ανάδειξη της αξίας της πλαστικής και παραστατικής έκφρασης του κάθε παιδιού, σ'ένα πλαίσιο που του επιτρέπει να πειραματιστεί και να επικοινωνήσει ελεύθερα.
- Για μικρότερα παιδιά, ενθάρρυνση του σκετασρίσματος και της μουντζούρας ως μια σημαντική άσκηση για ενίσχυση του οπτικοκινητικού συντονισμού, της ακρίβειας και της αισθητηριοκινητικής προσαρμογής.

- Προαγωγή της ένταξης, της ενσυναίσθησης και της κοινωνικοποίησης μέσω της ομαδικής εργασίας.
- Προαγωγή του σεβασμού του ρυθμού του κάθε παιδιού, με βάση τις δικές του προσωπικές ανάγκες επικοινωνίας. Αποφυγή σε κάθε περίπτωση της βιασύνης, η οποία προκαλεί άγχος, και αντίθετα, προαγωγή εμπειριών που απαιτούν αναμονή και υπομονή.
- Πειραματισμός με τεχνολογικές συσκευές και νέα μέσα σύγχρονης επικοινωνίας, βίντεο, μουσική, παραστάσεις και διαδραστικές εφαρμογές, ώστε το έργο να προσεγγίσει όσο το δυνατό περισσότερο τον κόσμο των παιδιών και την καθημερινότητά τους.

Διεπιστημονικότητα και εφαρμογή της προσέγγισης STEAM

Η μεθοδολογία που εφαρμόζεται στην Εργαλειοθήκη βασίζεται σε μια σύγχρονη, διεπιστημονική προσέγγιση στην έρευνα και την καινοτομία, η οποία υιοθετείται σήμερα στη σχολική εκπαίδευση: την προσέγγιση STEAM. Την τελευταία δεκαετία, η εκπαίδευση STEAM (Επιστήμη, Τεχνολογία, Μηχανολογία, Τέχνη και Μαθηματικά) κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος, καθώς βοηθά τους εκπαιδευτικούς να ενσωματώσουν ταυτόχρονα διάφορες επιστήμες και προάγει εμπειρίες μάθησης που επιτρέπουν στα παιδιά να εξερευνήσουν, να αμφισβητήσουν, να ερευνήσουν, να ανακαλύψουν και να εξασκηθούν σε καινοτόμες δεξιότητες κατασκευών (Colker και Simon, 2014). Οι έννοιες STEAM αποτελούν για τα παιδιά μια δεύτερη φύση, εφόσον ελκύονται ιδιαίτερα από την εξερεύνηση και τον πειραματισμό στο φυσικό τους περιβάλλον. Ο Robelen (2011) δηλώνει ότι η ενσωμάτωση της προσέγγισης STEAM επιτρέπει τη διασταύρωση μεταξύ τεχνών και πεδίων STEM, γεγονός που μπορεί όχι μόνο να ενισχύσει το ενδιαφέρον των μαθητών και τη μάθηση, αλλά συμβάλλει ταυτόχρονα στο ξεκλείδωμα της δημιουργικής σκέψης και της καινοτομίας.

Γ'αυτών ακριβώς τον λόγο, τα εργαστήρια που περιγράφονται σε κάθε κεφάλαιο της Εργαλειοθήκης αυτής βασίζονται σε μια διεπιστημονική προσέγγιση και προάγουν την ενεργή μάθηση μέσα από πρακτικές, πολυαισθητηριακές δραστηριότητες, τη χρήση τεχνολογιών, τον πειραματισμό, επισκέψεις σε διάφορους χώρους, τη δημιουργία ενός ασφαλούς και διασκεδαστικού περιβάλλοντος, διεργασίες που βασίζονται στο έργο, συμπεριλαμβάνοντας ταυτόχρονα και τις τέχνες.

Η δομή της εκπαιδευτικής διαδρομής

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 2 φάσεις:

- A.** Σχεδιασμός εργαστηρίου και καθορισμός εκπαιδευτικών στόχων
- B.** Υλοποίηση εργαστηρίου:
 - Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση, ή σε χώρους ιστορικού ή αρχαιολογικού, κοινωνικο-ανθρωπολογικού, περιβαλλοντικού και επιστημονικού ενδιαφέροντος
 - Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση, ή σε χώρους ιστορικού ή αρχαιολογικού, κοινωνικο-ανθρωπολογικού, περιβαλλοντικού και επιστημονικού ενδιαφέροντος
 - Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη.

A) Σχεδιασμός εργαστηρίου και καθορισμός εκπαιδευτικών στόχων

Ο σχεδιασμός των εργαστηρίων εκπονείται από την ομάδα εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (ΠΕΦ) και/ή έναν συντονιστή έργου και πρέπει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των θεωρητικών και μεθοδολογικών πτυχών που σχετίζονται με τη διδασκαλία της τέχνης καθώς και να σκιαγραφεί με προσοχή τις διάφορες φάσεις των δραστηριοτήτων και τους τελικούς στόχους. Αφού προσδιοριστεί η γενική θεματική των εργαστηρίων, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη ορισμένες πτυχές που αφορούν τους ανθρώπινους πόρους και το πλαίσιο στο οποίο θα υλοποιηθούν τα εργαστήρια:

- Ανάλυση του πλαισίου που αφορά τα μουσεία στην πόλη όπου βρίσκεται το νηπιαγωγείο και, αντίστοιχα, επιλογή του χώρου της επίσκεψης και των εργαστηρίων που θα υλοποιηθούν με τα παιδιά, σε συμφωνία με τη μονάδα εκπαίδευσης του μουσείου ή του χώρου ενδιαφέροντος που έχει επιλεγεί. Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προσφέρονται από τα μουσεία ή τους χώρους ενδιαφέροντος που έχουν επιλεγεί, με στόχο τη δημιουργία συνέχειας μεταξύ των εργαστηρίων που υλοποιούνται στο νηπιαγωγείο και στο μουσείο. Συνεπώς, τα εργαστήρια στην τάξη πρέπει να οργανωθούν κατά τρόπο συνεκτικό, ώστε να διασφαλιστεί η διασύνδεση μεταξύ των δραστηριοτήτων των εργαστηρίων που υλοποιούνται ανεξάρτητα με τα σε βάθος εργαστήρια που υλοποιούνται κατά τη διάρκεια της επίσκεψης. Αν, για οποιονδήποτε λόγο, δεν είναι εφικτή η πραγματοποίηση εκπαιδευτικής επίσκεψης σε μουσείο, τα εργαστήρια μπορούν επίσης να σχεδιαστούν ως μέρος άλλων διεπιστημονικών έργων, σε ευθυγράμμιση με το παιδαγωγικό πρόγραμμα του τρέχοντος σχολικού έτους.
- Επιβεβαίωση των τεχνικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών που θα ηγηθούν των εργαστηρίων, στη βάση των θεμάτων και των τεχνικών που έχουν επιλεγεί για το έργο. Στη φάση αυτή, είναι δυνατή η εμπλοκή στον σχεδιασμό του εργαστηρίου, στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, αλλά και στην υλοποίηση του εργαστηρίου στη 2η φάση, ενός καλλιτέχνη ή ενός πολιτισμικού διαμεσολαβητή.
- Σχεδιασμός των ξεχωριστών διδακτικών μονάδων και παράδοση του κατάλληλου φύλλου εργασίας εργαστηρίου της Εργαλειοθήκης, που περιέχει βήμα-προς-βήμα πληροφορίες για τις πρακτικές δραστηριότητες.
- Ανάλυση των χαρακτηριστικών της τάξης: αριθμός παιδιών, δυνατότητα διαχείρισης της διάταξης της αίθουσας με βάση τις δραστηριότητες, παρουσία παιδιών με νοητικές και/ή σωματικές αναπηρίες. Το μέγεθος της ομάδας μπορεί να καθοριστεί ελεύθερα στη βάση των ιδιαιτεροτήτων του περιβάλλοντος του νηπιαγωγείου και των χαρακτηριστικών των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα διαχωρισμού της τάξης σε ομάδες και δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στους χώρους που είναι διαθέσιμοι για τα εργαστήρια. Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με ελάχιστο αριθμό 8 παιδιών μέχρι και μέγιστο αριθμό 25 παιδιών ταυτόχρονα.
- Ανάλυση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για διδακτικά υλικά, ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας και τον αριθμό των παιδιών.
- Το πρόγραμμα των προπαρασκευαστικών και σε βάθος εργαστηρίων που θα υλοποιηθούν στην τάξη πρέπει να περιγράφεται με λεπτομέρεια σε διδακτικό φύλλο εργασίας που θα παραδοθεί στους εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας, οι οποίοι θα διεξάγουν τις δραστηριότητες, με βήμα-προς-βήμα υποδείξεις για τον τρόπο υλοποίησης των διαφόρων δραστηριοτήτων / εργαστηρίων (μηνίσκος διάρκειας 1 ώρας), λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των παιδιών. Η περιγραφή των εργαστηρίων που θα υλοποιηθούν στην τάξη παρέχεται σε αυτή την Εργαλειοθήκη.

B) Υλοποίηση εργαστηρίου

Συμβουλευθείτε τα διάφορα κεφάλαια της Εργαλειοθήκης.

Πιθανοί παράγοντες κινδύνου κατά την υλοποίηση

Στην περίπτωση αναπηριών, και ιδιαίτερα αυτισμού, αλλά και κατά τον χειρισμό ξένων παιδιών που παρουσιάζουν σαφείς δυσκολίες έκφρασης, η διαχείριση των **λεκτικών πτυχών** ενδέχεται να είναι δύσκολη. Σε αυτές τις συγκεκριμένες περιπτώσεις, είναι αναγκαία η δημιουργία μιας **εισαγωγικής διαδρομής**, για ολόκληρη την τάξη ή την ομάδα, μέσω γλωσσικής διαμεσολάβησης, ενώ σε ό,τι αφορά τις χειρωνακτικές δραστηριότητες οι δυσκολίες ένταξης είναι σαφώς λιγότερες.

Εν πάση περιπτώσει, αν κάποια παιδιά αντιμετωπίζουν **δυσκολίες με τον πηλό**, ένα δύσκολο ενδεχομένως υλικό σε ό,τι αφορά τον χειρισμό του, η εισαγωγική διαδρομή αναμένεται να συμβάλει στη σταδιακή απόκτηση εμπιστοσύνης στη χρήση του υλικού: δεν πρέπει να είναι ιδιαίτερα λεπτόρρευστο, ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική δυσκολία στον χειρισμό του και η αποσταθεροποίησή του. Η εισαγωγική διαδρομή θα εμπεριέχει φάσεις παιχνιδιού, καθώς η παρουσίαση του υλικού είναι εξαιρετικά σημαντική. Για παράδειγμα, είναι δυνατό να παρουσιαστεί πηλός σε διάφορα χρώματα, υπό μορφή κύβων. Τα παιδιά θα συμμετέχουν σ'ένα παιχνίδι μετακίνησης των κύβων από τη μία πλευρά στην άλλη ή στοίβαξής τους τον ένα πάνω στον άλλο. Σε μεταγενέστερο στάδιο, μπορεί να μελετηθεί άλλο είδος δραστηριότητας όπως πίεση της επιφάνειας του κύβου με τα δάκτυλα (έναν κύβο για κάθε δάκτυλο), ώστε να αισθανθούν πώς μεταμορφώνεται το υλικό. Άλλες εμπειρίες ενδέχεται να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: καθοδήγηση των παιδιών με λεπτές κινήσεις με στόχο την αλλαγή του σχήματος του υλικού: από κύβο σε σφαίρα· λείανση του υλικού – σε αυτό το στάδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί χαλαρωτική μουσική Microstep για επίτευξη του τελικού στόχου της πρακτικής δραστηριότητας με λεπτότητα.

Αξιολόγηση και συνάντηση απολογισμού (debriefing)

Στο τέλος κάθε εργαστηρίου, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αφιερώνουν πάντοτε χρόνο μερικών λεπτών σε κύκλο με τα παιδιά ώστε να ακούσουν τη δική τους ανατροφοδότηση μέσα από ερωτήσεις που σχετίζονται με το εργαστήρι όπως: Ήταν διασκεδαστικό το θέμα του εργαστηρίου; Γιατί; Οι πρακτικές δραστηριότητες ήταν δύσκολες; Γιατί; Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να καταγράφουν τις απαντήσεις, οι οποίες θα αποτελέσουν στη συνέχεια το αντικείμενο συνάντησης απολογισμού.

Παράλληλα, κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, ο συντονιστής θα πρέπει να επιβλέπει τις δραστηριότητες και να αξιολογεί τη δυναμική της σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού και παιδιών, στη βάση συγκεκριμένου εντύπου εφόσον είναι εφικτό.

Η συλλογή των δεδομένων αυτών είναι χρήσιμη για δύο λόγους: πρώτο, για την αξιολόγηση της απόδοσης του εκπαιδευτικού και δεύτερο, για την αξιολόγηση της δραστηριότητας. Ο συντονιστής μπορεί επίσης να διασταυρώσει τα δεδομένα που έχουν συλλεγεί με την ανατροφοδότηση των παιδιών, παρακολουθώντας έτσι την πρόοδο των διδακτικών μονάδων.

Τα αποτελέσματα που συλλέγονται και οι πτυχές που χρήζουν βελτίωσης παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια συναντήσεων του προσωπικού, με στόχο την ενθάρρυνση της ανταλλαγής εμπειριών, την ενίσχυση της ικανότητας αυτοκριτικής και την ενθάρρυνση διεργασιών απόκτησης κινήτρων για βελτίωση της απόδοσης των εκπαιδευτικών. Με τον τρόπο αυτό, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να μοιραστούν με την ομάδα τις εντυπώσεις τους και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, να ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο και να βελτιώσουν τις συνθήκες εργασίας τους μέσω της συχνής ανταλλαγής δημιουργικών ιδεών. Κατά τη φάση της επίβλεψης, ο συντονιστής

θα μπορούσε επίσης να προβεί σε βιντεοσκόπηση ώστε να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει εκ νέου τη δυναμική κατά την υλοποίηση του εργαστηρίου και να αξιολογήσει κατά πόσον έχουν επιτευχθεί οι στόχοι.

Πρόσθετες συμβουλές και εισηγήσεις

Μέσα από την ανάλυση των διαφόρων έργων τέχνης και του περιεχομένου, των χαρακτήρων, των αντικειμένων, των χρωμάτων και των γραμμών τους, προβλέπεται ότι οι εκπαιδευτικοί θα δημιουργήσουν διαδραστικά υποστηρικτικά υλικά, ώστε τα παιδιά να μπορούν να παίξουν με το ίδιο το «έργο τέχνης». Ίσως να πρόκειται για αναπαραγωγές του έργου τέχνης σε μορφή παζλ που μπορεί να ανασυντεθεί, την παρατήρηση πραγμάτων μέσω διαφορετικών φίλτρων και χρωμάτων, τον χειρισμό υλικών από τα οποία έχει δημιουργηθεί το έργο τέχνης, την προσομοίωση θέσεων, ήχων, σχημάτων, συναισθημάτων που εμπερικλείονται στο έργο τέχνης ή την ανάληψη του ρόλου του χαρακτήρα που απεικονίζεται με τη χρήση υφασμάτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συστήνεται η ανασύνθεση του έργου τέχνης με τη χρήση άλλου υλικού ή τεχνικής, διαφορετικών από αυτά που έχει χρησιμοποιήσει ο καλλιτέχνης, όπως χρωματιστά χαρτόνια, ή η ανασύνθεση στην τάξη των αντικειμένων που παρουσιάζονται στον πίνακα χρησιμοποιώντας πραγματικά αντικείμενα. Κατά τη φάση του σχεδιασμού, θα πρέπει να αναδειχθεί η αξία όλων των τρόπων ανάλυσης του έργου τέχνης. Κατά τον χειρισμό παιδιών με αναπηρίες και/ή γλωσσικές δυσκολίες γενικά, η τέχνη επιστρατεύεται ακριβώς λόγω της αμεσότητάς της και της δυνατότητας που προσφέρει για επικοινωνία χωρίς λόγια.

Εν πάση περιπτώσει, για τα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία ή με αναπηρίες, δεν είναι δυνατή μια εκ των προτέρων θεωρητική αξιολόγηση. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να σχεδιαστούν από κοινού, προσαρμόζοντας το γενικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα στα συγκεκριμένα εργαστήρια. Αν, για παράδειγμα, υπάρχουν παιδιά με αυτισμό, θα πρέπει να μελετηθούν δύο τουλάχιστον είδη δραστηριοτήτων: μια για παιδιά με υψηλή λειτουργικότητα και μια για παιδιά με χαμηλή λειτουργικότητα, καθώς το κάθε παιδί με αυτισμό έχει τα δικά του συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Σε ό,τι αφορά την αναπηρία γενικότερα, και κυρίως σε μικρά παιδιά, το περιεχόμενο της δραστηριότητας δεν μπορεί να μεταδοθεί με τον παραδοσιακό τρόπο. Θα πρέπει, αντ'αυτού, να εργαστούμε στην εμπειρία που συνδέεται με την παρατήρηση ενός έργου τέχνης, όπως δηλώνεται πιο πάνω. Επίσης, για τα ξένα παιδιά, τα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία και τα παιδιά με αναπηρίες, η λεκτική προσέγγιση μπορεί να είναι ακόμη πιο εκνευριστική και αναποτελεσματική.

Ενεργή Πολιτότητα και περιβάλλον

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο πλαίσιο του εργαστηρίου

Σε ευρωπαϊκά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η προαγωγή της ενεργής πολιτότητας διαδραματίζει έναν ολοένα και σημαντικότερο θεμελιώδη ρόλο, με επικέντρωση κυρίως σε θέματα όπως η δημοκρατική πολιτότητα, τα ανθρωπίνια δικαιώματα, η αξία της διαπολιτισμικότητας, η καταπολέμηση του ρατσισμού, η εστίαση σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Η εκπαιδευτική διαδρομή θα ενθαρρύνει τα παιδιά να στοχαστούν γύρω από τη σημασία της βιοποικιλότητας, που μπορεί επίσης να ερμηνευθεί ως μια ιδανική μεταφορά, αναδεικνύοντας την ιδιαίτερα σημαντική αξία της πολυμορφίας. Η διαδρομή ακολουθεί διάφορες δραστηριότητες στην τάξη καθώς και επίσκεψη σε χώρο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τα θέματα που καλύπτονται: Ζωολογικός κήπος, μουσείο φυσικών επιστημών, βοτανικός κήπος, επίσκεψη σε δημόσιο πάρκο, σε λίμνη, στο βουνό ή στη θάλασσα.

2. Απαιτούμενοι πόροι

Για την υλοποίηση των εργαστηρίων είναι αναγκαία ορισμένα διδακτικά βοηθήματα τα οποία η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να εξασφαλίσει εκ των προτέρων. Σε ό,τι αφορά το εργαστήρι που εστιάζει στη βιοποικιλότητα, απαιτείται ο εντοπισμός ορισμένων εικονογραφημένων βιβλίων που παρουσιάζουν την πολυμορφία των ζωντανών οργανισμών και τα αντίστοιχα οικοσυστήματά τους, κατά προτίμηση χωρισμένα ανά βασίλειο: Μονήρη (προκαρυωτικοί οργανισμοί), Πρώτιστα (μονοκύτταροι ευκαρυωτικοί οργανισμοί), Μύκητες (μύκητες και συναφείς οργανισμοί), Φυτά και Ζώα. Κατά παρόμοιο τρόπο, είναι σημαντικό να εντοπιστούν και ορισμένα άλλα εικονογραφημένα βιβλία τα οποία, μέσα από μια φιλική προς τα παιδιά γλώσσα, επεξηγούν τις επιπτώσεις της έλλειψης βιώσιμης ανάπτυξης (ρύπανση υδάτινων πόρων, φαινόμενο του θερμοκηπίου, κύκλος διαχείρισης αποβλήτων, κτλ.). Τα εικονογραφημένα βιβλία θα έχουν πολύ σημαντικό ρόλο στην παρουσίαση των διαφόρων θεματικών στα παιδιά, μέσω της αφήγησης παραμυθιών και της προβολής εικόνων μέσω τάμπλετ, τηλεοπτικής προβολής ή βιντεοπροβολής με διαδραστικό πίνακα. Είναι επίσης δυνατή η χρήση βίντεο και/ή ντοκιμαντέρ που απευθύνονται συγκεκριμένα σε παιδιά.

- 1) Εξέρεση ελεύθερα προσβάσιμων εικονογραφημένων βιβλίων για παιδιά στον τομέα της βιοποικιλότητας και των επιπτώσεων μιας αποτυχημένης βιώσιμης ανάπτυξης.
- 2) Δημιουργία απτικών χαρακτήρων που σχετίζονται με τα πέντε βασίλεια. Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να δημιουργήσουν σχήματα από χαρτόνι με τα οποία μπορούν να παίξουν τα παιδιά. Μπορούν για παράδειγμα να αναδημιουργήσουν ένα σχήμα βακτηρίου από χαρτόνι, καλυμμένο με χρωματιστά υφάσματα, ένα μανιτάρι χρησιμοποιώντας ελαφρύ ξύλο, ένα φύλλο ή μέρος ενός ζώου χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά.
- 3) Προετοιμασία υλικών για τις δραστηριότητες: σχήματα από ξύλο και/ή χαρτόνι: φυσικά υλικά όπως διαφόρων ειδών υφάσματα, ξύλο, φελλός, φύλλα, χαρτί, χοντρό χαρτί, ζεστή κόλλα, κόλλα· σφουγγάρι, ρολά βαφής και πινέλα. Κύλινδροι από χαρτόνι που έχουν ανακτηθεί από ρολό κουζίνας.

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με ελάχιστο αριθμό 8 παιδιών μέχρι μέγιστο αριθμό 25 παιδιών ταυτόχρονα.

4. Διάρκεια

Η εκπαιδευτική διαδρομή προβλέπει τρία εργαστήρια διάρκειας μιάμισης περίπου ώρας το καθένα, περιλαμβανομένης μιας επίσκεψης σε χώρο περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 3 μέχρι 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε ζωολογικό κήπο, μουσείο φυσικής επιστήμης, βοτανικό κήπο, δημόσιο πάρκο, λίμνη, στο βουνό ή στη θάλασσα
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή επίσκεψη σε ζωολογικό κήπο, μουσείο φυσικής επιστήμης, βοτανικό κήπο, δημόσιο πάρκο, λίμνη, στο βουνό ή στη θάλασσα
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε ζωολογικό κήπο, μουσείο φυσικής επιστήμης, βοτανικό κήπο, δημόσιο πάρκο, λίμνη, στο βουνό ή στη θάλασσα.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι υπ'αρ. 1 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου. Επεξηγεί το θέμα του εργαστηρίου και τις διάφορες φάσεις του, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός εμπλέκει τα παιδιά σε μια ζωντανή ανάγνωση, γύρω από το θέμα της βιοποικιλότητας, πιθανόν στη βάση κειμένου που ετοίμασε προηγουμένως η ομάδα των εκπαιδευτικών

προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά θα πρέπει να κάθονται όλα σε χαλί, που υποδεικνύει και την περίμετρο εντός της οποίας λαμβάνει χώρα η ζωντανή ανάγνωση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να υιοθετήσει διάφορες τεχνικές δραματοποίησης της ανάγνωσης, χρησιμοποιώντας κατά τη διάρκεια της αφήγησης αντικείμενα, εικόνες ή προβολές, τάμπλετ ή τη δημιουργία ήχων. Σε αυτή τη φάση, τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν με ενέργειες όπως κινήσεις του σώματος, μιμούμενα τις κινήσεις του εκπαιδευτικού, ή αναπαραγωγή ήχων. Η αλληλεπίδραση είναι ιδιαίτερα σημαντική σε αυτή την πρώτη φάση, ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική παθητικότητα των παιδιών. Ενόσω διαβάζει, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να χρησιμοποιεί τα σχήματα από χαρτόνι που κατασκευάστηκαν προηγουμένως (βλ. ενότητα αρ. 2), έτσι ώστε τα παιδιά να μπορούν να τα αγγίξουν και να παίξουν με τα σχήματα που αντιπροσωπεύουν τους χαρακτήρες των πέντε Βασιλείων.

(30 λεπτά) Τα παιδιά συμμετέχουν σε πρακτικό εργαστήρι ζωγραφικής. Οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά θα πρέπει να ζωγραφίσουν 5 χάρτινα χαλάκια διαστάσεων 2 x 2 μέτρων και συνεπώς η τάξη πρέπει να χωριστεί σε 5 ομάδες. Κάθε ομάδα θα έχει την ίδια παλέτα χρωμάτων: κίτρινο, κόκκινο, μπλε, άσπρο και μαύρο. Κάθε παιδί θα είναι ελεύθερο να δημιουργήσει το χρώμα που θέλει και να ζωγραφίσει με σφουγγάρι, πινέλα και ρολά στα σημεία

που θέλει. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι να δημιουργηθούν 5 χάρτινα χαλάκια, το καθένα διαφορετικό από το άλλο, παρόλο που στις ομάδες έχουν δοθεί τα ίδια χρώματα. Η ποικιλομορφία των χρωμάτων αναπαριστά μια μεταφορά της βιοποικιλότητας. Σε εικονογραφικό επίπεδο, τα 5 χαλάκια αντιπροσωπεύουν την εγγενή σχέση μεταξύ των διαφόρων Βασιλείων. Είναι σημαντικό, κατά τη φάση της ζωγραφικής, τα παιδιά να μπορούν να πατήσουν στο χαλάκι ξυπόλυτα, ωστόσο ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να τους υποδείξει να το κάνουν με προσοχή. Τα χάρτινα χαλάκια θα πρέπει να καλυφθούν εντελώς με χρώματα και η όλη διαδικασία πρέπει να τύχει προσεκτικού συντονισμού, επιτρέποντας σε μέγιστο αριθμό 2 παιδιών κάθε φορά να εισέλθουν στον χώρο, ώστε να αποφευχθεί η σύγχυση. Η ομαδική εργασία και η «δημιουργία ομάδας» αποτελούν μια μέθοδο μέσα από την οποία τα παιδιά μαθαίνουν πώς να σέβονται την παρουσία των άλλων, κάτι που μπορεί να επεκταθεί γενικότερα στον σεβασμό προς άλλα είδη. Ταυτόχρονα, κάθε παιδί θα έχει έναν κύλινδρο από χαρτόνι που έχει ανακτηθεί από ρολό κουζίνας. Τα παιδιά θα βάψουν τον κύλινδρο από χαρτόνι χρησιμοποιώντας ένα ή περισσότερα χρώματα της επιλογής τους. Αφού βαφτεί, ο κύλινδρος θα μεταμορφωθεί κατά τρόπο μαγικό σε τηλεσκόπιο, μέσα από το οποίο τα παιδιά θα εξερευνήσουν τον κόσμο στις επόμενες δραστηριότητες.

(5 λεπτά) Τελική ώρα του κύκλου: Οι εκπαιδευτικοί κάθονται σε κύκλο με τα παιδιά και τα ρωτάνε αν η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα, αν το πρακτικό εργαστήρι ήταν εύκολο ή δύσκολο και ποιες είναι οι εντυπώσεις τους (οι απαντήσεις θα πρέπει να καταγράφονται).

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 2 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

Οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο δεύτερο εργαστήρι θα κτίσουν πάνω στο πρώτο εργαστήρι που πραγματοποιήθηκε στην τάξη και, ενδεχομένως, πάνω στη δραστηριότητα / εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Τα παιδιά θα παρατηρήσουν τα 5 χρωματιστά και ήδη στεγνά χάρτινα χαλάκια, ενώ ο εκπαιδευτικός θα τους παρέχει ερεθίσματα ώστε να στοχαστούν γύρω από το γεγονός ότι τα χαλάκια είναι διαφορετικά αλλά μοιάζουν μεταξύ τους, ότι τα χρώματα σε κάθε περίπτωση συνδέονται με μια ιδιαίτερα ισχυρή σχέση, όπως ακριβώς και οι ζωντανοί οργανισμοί (και όχι μόνο) στον Πλανήτη Γη. Με το τηλεσκόπιό τους, τα παιδιά θα καθοδηγηθούν μέσω μιας δραστηριότητας εξερεύνησης στον κήπο του σχολείου. Αν συνδυαστεί με την αφή και την όσφρηση, η παρατήρηση φυτών, γρασιδιού, λουλουδιών, εντόμων και πουλιών είναι αναπόφευκτη. Τα παιδιά θα πρέπει να μαζέψουν φύλλα που έχουν πέσει στο έδαφος και να τα χρησιμοποιήσουν για φροτάζ σε χαρτί, αλλά και γρασίδι, ξυλάκια και άλλα οργανικά στοιχεία, όπως βρύα, ή ανόργανα όπως μικρές πέτρες. Μετά την επίσκεψη στον κήπο, τα παιδιά θα πρέπει να αναπαράξουν τους αγαπημένους τους ζωντανούς οργανισμούς σε χαρτί ή χοντρό χαρτί χρησιμοποιώντας διάφορες καλλιτεχνικές τεχνικές (ζωγραφική, σχέδιο, κολάζ). Ωστόσο, κάθε ομάδα θα κληθεί επίσης να δημιουργήσει 5 τουλάχιστον αναπαραστάσεις οργανισμών που ανήκουν στα διάφορα Βασίλεια, επιπλέον του αγαπημένου τους. Αφού δημιουργηθούν οι διάφοροι ζωντανοί οργανισμοί και τα φύλλα χρησιμοποιώντας την τεχνική του φροτάζ, τα παιδιά θα πρέπει να κολλήσουν μερικούς από τους χαρακτήρες αυτούς στο δικό τους χάρτινο χαλάκι, και τους υπόλοιπους χαρακτήρες στα άλλα χαλάκια που δεν έχουν βάψει τα ίδια. Με αυτόν τον τρόπο, η κάθε ομάδα θα κατασκευάσει το δικό της οικοσύστημα, το οποίο θα εμπλουτιστεί με τις παρεμβάσεις των υπολοίπων. Είναι επίσης δυνατό να κολληθούν όλα τα υλικά που θα συλλεγούν από τον κήπο. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι μια συλλογική αναπαράσταση της ισορροπίας ενός οικοσυστήματος που αποτελείται από διάφορες σχέσεις / ομάδες. Στο τέλος του εργαστηρίου, ο εκπαιδευτικός θα συνοψίσει, κατά τη διάρκεια της ώρας του κύκλου, τα βασικά πορίσματα της εκπαιδευτικής διαδρομής που ολοκληρώθηκε και θα σχολιάσει τα τελικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, θα ενθαρρύνει τα παιδιά να μιλήσουν για όσα έχουν κάνει.

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες για προσαρμογή των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Κατά την αφήγηση παραμυθιών, συστήνεται ιδιαίτερα η χρήση εικόνων και η δραματοποίηση, καθώς και η ανάδειξη της αξίας οπτικών, ακουστικών και οσφρητικών συσχετισμών.

Ιστορία και αρχαιολογία

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο πλαίσιο του εργαστηρίου

Η παιδαγωγική στους τομείς της ιστορίας και της αρχαιολογίας είναι ιδιαίτερα σημαντική στην ανάπτυξη της προσωπικής ταυτότητας των παιδιών. Η εκπαίδευση στην ιστορία και στην αρχαιολογία δημιουργεί όντως έναν σημαντικό συσχετισμό μεταξύ παρόντος και παρελθόντος και ενισχύει την ευαισθησία των παιδιών για κάτι φαινομενικά άυλο. Η συμμετοχή παιδιών σε εργαστήρια που εστιάζουν σε ιστορικές προσωπικότητες και στην υλική κουλτούρα προηγούμενων πολιτισμών έχει καθοριστική σημασία στη δημιουργία συσχετισμού μεταξύ της ταυτότητας των παιδιών και της ταυτότητας του χώρου στον οποίον ζουν. Λαμβάνοντας υπόψη τις δύο διαφορετικές επιστήμες που καλύπτονται από το κεφάλαιο αυτό, την ιστορία και την αρχαιολογία, οι δραστηριότητες θα διασυνδεθούν μεταξύ τους, αλλά θα διεξαχθούν ξεχωριστά. Με βάση τον χώρο διεξαγωγής των εργαστηρίων, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει πρώτα να προσδιορίσει τις θεματικές, τους χαρακτήρες και τους χώρους στους οποίους θα πραγματοποιηθούν επισκέψεις, αλλά και να δημιουργήσει διδακτικά βοηθήματα:

- Η κύρια θεματική του εργαστηρίου (ιστορικός πολιτισμός ή προσωπικότητα)
- Χώρος ιστορικού ή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος για σκοπούς επίσκεψης, όπου τα παιδιά θα μπορούν να διεξάγουν μια πειραματική μελέτη (ιστορική κατοικία, μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά κτίρια ιδιαίτερου ενδιαφέροντος)
- Δημιουργία ορισμένων εκ των διδακτικών βοηθημάτων για τις δραστηριότητες καθώς και μιας ιστορίας που θα παρουσιαστεί στην τάξη κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων.

Αν υπάρχουν στην πόλη αρχαιολογικοί χώροι και χώροι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, η εκπαιδευτική διαδρομή μπορεί να δημιουργήσει θεματικούς συσχετισμούς μεταξύ χώρων και/ή προσωπικοτήτων, με τη συμπερίληψη στα εργαστήρια δραστηριοτήτων με φόντο ένα ιστορικό και αρχαιολογικό σκηνικό.

2. Απαιτούμενοι πόροι ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Για την υλοποίηση του εργαστηρίου της ιστορίας, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να δημιουργήσει εκ των προτέρων ορισμένα διδακτικά βοηθήματα, όπως ένα ή περισσότερα σχήματα από χαρτόνι που παρουσιάζουν προσωπικότητες και συμβολικά γνωρίσματα (σπαθί, ασπίδα, βέλος, καπέλο, παράσημο, ραβδί, κτλ.). Τα σχήματα πρέπει να έχουν ύψος λίγο μεγαλύτερο από αυτό των παιδιών, περίπου 70-80 εκ. Οι ιστορικές προσωπικότητες θα πρέπει να επιλεγούν λαμβάνοντας υπόψη προτομές σε δημόσιους χώρους ή εικονογραφημένες απεικονίσεις του παρελθόντος σε χώρους ιδιαίτερου ιστορικού ενδιαφέροντος (πίνακες, τοιχογραφίες, παλιές φωτογραφίες).

Μετά την επιλογή της ιστορικής θεματικής ή της προσωπικότητας, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει, πριν από την έναρξη των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, να δημιουργήσει ορισμένα αντικείμενα:

- 1) Δημιουργία σχημάτων ανθρώπινων φιγούρων από χαρτόνι πάχους περίπου 0,5 εκ. Τα σχήματα πρέπει να έχουν ύψος λίγο μεγαλύτερο από αυτό των παιδιών, περίπου 70-80 εκ. Θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου για περιγραφή ιστορικών χαρακτήρων, κι έτσι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει απλώς να σχεδιάσουν τα σχήματα στο χαρτόνι και να κόψουν το περίγραμμα του προφίλ.

- 2) Δημιουργία σχημάτων ζώων πάχους περίπου 0,5 εκ. (π.χ. ένα άλογο, έναν σκύλο ή ένα πουλί) με βάση τις ιστορικές προσωπικότητες που έχουν προσδιοριστεί. Το ύψος τους θα πρέπει να είναι ανάλογο με το σχήμα της αντίστοιχης ανθρώπινης φιγούρας. Δημιουργία συμβολικών γνωρισμάτων που αντιστοιχούν στις διάφορες προσωπικότητες, όπως για παράδειγμα σπαθί, ασπίδα, βέλος, καπέλο, παράσημο, ραβδί, κτλ. Και γ'αυτά τα σχήματα επίσης είναι αρκετό να κοπεί το περίγραμμα του προφίλ.
- 3) Δημιουργία 2 ορθογώνιων από χαρτόνι για κάθε παιδί. Το μέγεθός τους θα πρέπει να αντιστοιχεί περίπου στο μούστο των παιδιών, ενώ στο ένα από τα δύο ορθογώνια θα πρέπει να αφαιρεθεί ένα κομμάτι που προσομοιάζει στον λαιμό μιας φανέλας.
- 4) Ετοιμασία των υλικών για τις δραστηριότητες: χοντρό χαρτόνι πάχους 0,5 εκ., μαρκαδόροι, υφάσματα, ζεστή κόλλα, χρωματιστό χοντρό χαρτί, χρωματιστό και διάφανο λεπτό χαρτί περιτυλίγματος, σπάγκος.

ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Για την υλοποίηση του εργαστηρίου της αρχαιολογίας, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να δημιουργήσει εκ των προτέρων ορισμένα διδακτικά βοηθήματα. Θα είναι αναγκαία η προσομοίωση μιας αρχαιολογικής ανασκαφής, και συνεπώς η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας καλείται να κατασκευάσει μια σειρά από χρωματιστά κουτιά από χαρτόνι, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν έξω από τις τάξεις, στον κήπο ή στην αυλή του σχολείου. Τα κουτιά πρέπει να είναι καλυμμένα με χρωματιστό χοντρό χαρτί, για παράδειγμα ένα κίτρινο, ένα κόκκινο, ένα μπλε, ένα πορτοκαλί κι ένα πράσινο. Το κάθε κουτί πρέπει να έχει τις ακόλουθες διαστάσεις: ύψος 30 εκ., πλάτος 50 εκ., μήκος 90 εκ. Τα κουτιά θα χρησιμοποιηθούν για την προσομοίωση μιας αρχαιολογικής ανασκαφής κι έτσι πρέπει να τοποθετηθούν σε κατάλληλο σημείο, καθώς θα γεμίσουν με χώμα, άμμο και αδρανή διογκωμένο πηλό. Για την υλοποίηση του εργαστηρίου, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει, πριν από την έναρξη των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, να ετοιμάσει ορισμένα υλικά:

- 1) Τοποθέτηση των χρωματιστών κουτιών σε κατάλληλο σημείο (σχολική αυλή ή κήπος) σε εύλογη απόσταση μεταξύ τους
- 2) Εξεύρεση ενός μικρού πήλινου βάζου ή μικρού αμφορέα που θα σπάσει, ώστε να μπορεί να επανασυγκλληθεί χρησιμοποιώντας σχολική κόλλα.
- 3) Ετοιμασία υλικών για το εργαστήρι: κόκκινο, πλαστικό φτυαράκι ή μικρή πλαστική κουτάλα, μικρά πινέλα για καθαρισμό των αντικειμένων που θα ανευρεθούν κατά τη διάρκεια της ανασκαφής, αντικείμενα που σχετίζονται με διάφορες ιστορικές περιόδους.

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με ελάχιστο αριθμό 8 παιδιών μέχρι μέγιστο αριθμό 25 παιδιών ταυτόχρονα.

4. Διάρκεια

Η εκπαιδευτική διαδρομή περιλαμβάνει 3 εργαστήρια διάρκειας μιάμιση περίπου ώρας το καθένα, περιλαμβανομένης και μιας επίσκεψης σε χώρο ιστορικού ή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε ιστορική κατοικία, μουσείο, αρχαιολογικό χώρο ή σε ιστορικά κτίρια ιδιαίτερου ενδιαφέροντος
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε ιστορική κατοικία, μουσείο, αρχαιολογικό χώρο ή σε ιστορικά κτίρια ιδιαίτερου ενδιαφέροντος
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε ιστορική κατοικία, μουσείο, αρχαιολογικό χώρο ή σε ιστορικά κτίρια ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 1 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου. Επεξηγεί το θέμα του εργαστηρίου και τις διάφορες φάσεις του, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός εμπλέκει τα παιδιά σε μια ζωντανή ανάγνωση, γύρω από τις θεματικές και τις προσωπικότητες που έχουν επιλεγεί (στη βάση κειμένου που ετοίμασε προηγουμένως η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας). Τα παιδιά θα πρέπει να κάθονται όλα σε χαλί, που υποδεικνύει και την περίμετρο εντός της οποίας λαμβάνει χώρα η ζωντανή ανάγνωση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να υιοθετήσει διάφορες τεχνικές δραματοποίησης της ανάγνωσης, χρησιμοποιώντας κατά τη διάρκεια της αφήγησης αντικείμενα, εικόνες ή προβολές, τάμπλετ ή τη δημιουργία ήχων. Σε αυτή τη φάση, τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν με ενέργειες όπως κινήσεις του σώματος, μιμούμενα τις κινήσεις του εκπαιδευτικού, ή αναπαραγωγή ήχων. Η αλληλεπίδραση είναι ιδιαίτερα σημαντική σε αυτή την πρώτη φάση, ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική παθητικότητα των παιδιών.

(30 λεπτά) Τα παιδιά συμμετέχουν σ'ένα πρακτικό εργαστήρι κολάζ. Οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά θα πρέπει να ολοκληρώσουν τα σχήματα από χαρτόνι που είχε κόψει προηγουμένως η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας. Η τάξη μπορεί να χωριστεί σε ομάδες οι οποίες θα αναλάβουν να κολλήσουν διάφορα υλικά στα σχήματα χρησιμοποιώντας κόλλες σε μορφή στικ. Τα παιδιά θα πρέπει να κόψουν και να κολλήσουν τα διάφορα υλικά, όπως χοντρό χαρτί και υφάσματα, στις ανθρώπινες φιγούρες.

Τα παιδιά θα πρέπει να είναι ελεύθερα να καλύψουν τα σχήματα σύμφωνα με τις επιλογές τους και τη δική τους ικανότητα χειρισμού, ωστόσο θα πρέπει να δοθούν σαφείς υποδείξεις για ορισμένα σχήματα, όπως για παράδειγμα σε σχέση με το μπουστό, στο οποίο θα πρέπει να κολληθούν υφάσματα ώστε να δημιουργηθεί μια ενδυμασία ή το σπαθί, όπου πρέπει να κολληθεί χαρτί χρώματος ασημί με κόλλα, κτλ. Τα παιδιά θα πρέπει να υποβοηθηθούν στην επιλογή των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν ώστε να επιτευχθεί το τελικό αποτέλεσμα, ωστόσο η εργασία πρέπει να αντικατοπτρίζει τις δικές τους δεξιότητες οπτικοκινητικού συντονισμού. Μετά την ολοκλήρωση του

εργαστηρίου, ο εκπαιδευτικός μπορεί να κολλήσει τα διάφορα στοιχεία στις φιγούρες (καπέλο, ασπίδα, σπαθί, κτλ.) με ζεστή κόλλα.

(5 λεπτά) Τελική ώρα του κύκλου: Ο εκπαιδευτικός κάθεται σε κύκλο με τα παιδιά και τα ρωτάει αν η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα, αν το πρακτικό εργαστήρι ήταν εύκολο ή δύσκολο και ποιες είναι οι εντυπώσεις τους (οι απαντήσεις θα πρέπει να καταγράφονται).

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 2 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

Οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο δεύτερο εργαστήρι θα κτίσουν πάνω στο πρώτο εργαστήρι που πραγματοποιήθηκε στην τάξη και, ενδεχομένως, πάνω στη δραστηριότητα / εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Ο εκπαιδευτικός θα συνεχίσει την αφήγηση της ιστορίας χρησιμοποιώντας τα σχήματα που κατασκευάστηκαν στο πρώτο εργαστήρι. Τα παιδιά θα εισαχθούν στη δραστηριότητα μέσω κάποιας μορφής τελετουργίας, πιθανόν να συνοδεύονται στο χαλί και να τους ζητείται να καθίσουν στο πάτωμα. Μετά την ολοκλήρωση της ζωντανής ανάγνωσης, τα παιδιά συμμετέχουν σ'ένα εργαστήρι κολάζ παρόμοιο με αυτό του πρώτου εργαστηρίου.

Η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα δώσει σε κάθε παιδί 2 σχήματα από χαρτόνι, που αντιπροσωπεύουν ένα αμάνικο μπλουζάκι. Τα παιδιά μπορούν να αξιοποιήσουν τη δημιουργικότητά τους για να κολλήσουν υφάσματα και χοντρό χαρτί πάνω στα σχήματα αυτά και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός θα ενώσει τα δύο σχήματα μαζί με σπάγκο, αφού κολληθούν με ζεστή κόλλα στο ύψος του ώμου. Το μέγεθος των δύο ορθογώνιων χαρτονιών θα πρέπει να αντιστοιχεί περίπου στο μούστο των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη ότι στο ένα από τα δύο σχήματα θα πρέπει να αφαιρεθεί ένα κομμάτι ώστε να προσομοιάζει στον λαίμο μιας φανέλας, αφού στη συνέχεια θα τοποθετηθούν στο στήθος του παιδιού. Με τον τρόπο αυτό, το κάθε παιδί θα έχει ένα μούστο που θυμίζει τις ιστορικές προσωπικότητες που δημιουργήθηκαν προηγουμένως.

Το εργαστήρι μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη δημιουργία και άλλων σχημάτων από χαρτόνι που μπορούν να ολοκληρώσουν στη συνέχεια τα παιδιά (ασπίδα, σπαθί, κορώνα, σκήπτρο και άλλα γνωρίσματα). Έτσι, το κάθε παιδί θα έχει τη δυνατότητα να ταυτιστεί με μια ή περισσότερες από τις προσωπικότητες του εργαστηρίου. Η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας μπορεί να διοργανώσει και άλλες δραστηριότητες δραματοποίησης, με τη συμμετοχή των παιδιών σε θεατρικό εργαστήρι στο οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κοστούμια που έχουν δημιουργηθεί.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου αρχαιολογίας στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 1 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου. Επεξηγεί το θέμα του εργαστηρίου και τις διάφορες φάσεις του, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός εμπλέκει τα παιδιά σε μια ζωντανή ανάγνωση, εστιάζοντας στον χαρακτήρα ενός αρχαιολόγου ο οποίος είναι ένας εξερευνητής που αναζητεί ίχνη του παρελθόντος σκάβοντας στο έδαφος (η ανάγνωση βασίζεται σε κείμενο που ετοίμασε προηγουμένως η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας). Τα παιδιά θα πρέπει να κάθονται όλα σε χαλί, που υποδεικνύει και την περίμετρο εντός της οποίας λαμβάνει χώρα η ζωντανή ανάγνωση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να υιοθετήσει διάφορες τεχνικές δραματοποίησης της ανάγνωσης χρησιμοποιώντας, κατά τη διάρκεια της αφήγησης, χαρακτηριστικά αντικείμενα

μιας αρχαιολογικής ανασκαφής, εικόνες ή προβολές από μεγάλες διεθνείς ανασκαφές, τάμπλετ, ή τη δημιουργία ήχων. Σε αυτή τη φάση, τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν με ενέργειες όπως κινήσεις του σώματος, μιμούμενα τις κινήσεις του εκπαιδευτικού, ή αναπαραγωγή ήχων. Η αλληλεπίδραση είναι ιδιαίτερα σημαντική σε αυτή την πρώτη φάση, ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική παθητικότητα των παιδιών.

(30 λεπτά) Τα παιδιά συμμετέχουν σ'ένα πρακτικό εργαστήρι προσομοίωσης μιας αρχαιολογικής ανασκαφής. Η τάξη θα χωριστεί σε ομάδες των 4-5 παιδιών και σε κάθε ομάδα θα δοθεί ένα χρωματιστό κουτί. Κάθε κουτί περιέχει στρώσεις από χώμα και αδρανή διογκωμένο πηλό, καθώς και αντικείμενα της σημερινής εποχής (όχι πολύ μικρά παιχνίδια, καθημερινά αντικείμενα) και του μακρινού παρελθόντος (αντίγραφα αρχαίων αντικειμένων). Επιπλέον των αντικειμένων αυτών, η ομάδα θα έχει προσθέσει σε κάθε κουτί θραύσματα ενός βάζου ή ενός

μικρού αμφορέα που έχει σπάσει προηγουμένως. Είναι πολύ σημαντικό τα θραύσματα να μην είναι υπερβολικά μικρά, θα πρέπει να υπάρχουν περίπου 10 κομμάτια μεσαίου μεγέθους. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένα μικρό σφυρί ώστε το αντικείμενο να σπάσει προσεκτικά σε διάφορα κομμάτια. Τα σπασμένα κομμάτια θα κατανεμηθούν ισότιμα στα διάφορα χρωματιστά κουτιά. Με τον τρόπο αυτό, κατά τη διάρκεια της ανασκαφής τα παιδιά θα βρουν πολλά αντικείμενα, καθώς και τα θραύσματα που αναφέρονται πιο πάνω. Για την ανασκαφή, τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν μικρές πλαστικές κουτάλες, ωσάν να ήταν φτυαράκια. Μετά την ανεύρεση των αντικειμένων, τα παιδιά θα οδηγηθούν σε δύο σταθμούς εργασίας που έχει δημιουργήσει η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας, όπου θα υπάρχουν δύο τραπέζια και δύο κόσκινα, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς. Τα παιδιά θα πρέπει να τοποθετήσουν τα αντικείμενα που βρήκαν στο κόσκινο και να το ανακινήσουν μαζί με τον εκπαιδευτικό ώστε το επιπλέον χώμα να πέσει σ'ένα δοχείο (όπου συλλέγεται για να χρησιμοποιηθεί για άλλα εργαστήρια). Μετά το κοσκίνισμα, το αντικείμενο τοποθετείται στο τραπέζι εργασίας. Στο τέλος του εργαστηρίου, κάθε ομάδα θα έχει βρει και κοσκινίσει όλα τα αντικείμενα και τα θραύσματα του βάζου και θα τα έχει συλλέξει σε ξεχωριστό κουτί για κάθε ομάδα, εν αναμονή του δεύτερου εργαστηρίου.

(5λεπτά) Τελική ώρα του κύκλου: Ο εκπαιδευτικός κάθεται σε κύκλο με τα παιδιά και τα ρωτάει αν η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα, αν το πρακτικό εργαστήρι ήταν εύκολο ή δύσκολο και ποιες είναι οι εντυπώσεις τους (οι απαντήσεις θα πρέπει να καταγράφονται).

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εργαστηρίου αρχαιολογίας στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 2 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

Οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο δεύτερο εργαστήρι θα κτίσουν πάνω στο πρώτο εργαστήρι που πραγματοποιήθηκε στην τάξη και, ενδεχομένως, πάνω στη δραστηριότητα / εκπαιδευτική επίσκεψη σε αρχαιολογικό χώρο.

Ο εκπαιδευτικός θα συνεχίσει την αφήγηση της ιστορίας εστιάζοντας στο έργο ενός αρχαιολόγου, δηλ. στο τι συμβαίνει μετά την ανεύρεση των αντικειμένων. Τα παιδιά θα εισαχθούν στη δραστηριότητα μέσω κάποιας μορφής τελετουργίας, πιθανόν να συνοδεύονται στο χαλί και να τους ζητείται να καθίσουν στο πάτωμα. Ο εκπαιδευτικός δείχνει τα αντικείμενα που βρήκαν τα παιδιά στα διάφορα κουτιά και αλληλεπιδρά μαζί τους ώστε να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ ενός αρχαίου κι ενός σύγχρονου αντικειμένου. Μετά την ολοκλήρωση της ζωντανής ανάγνωσης, τα παιδιά συμμετέχουν στη δεύτερη φάση του εργαστηρίου. Η κάθε ομάδα θα πρέπει να καθαρίσει όλα τα αντικείμενα που βρήκε με μικρά πινέλα και να προσδιορίσει, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, κατά πόσο ανήκουν στο παρόν ή στο παρελθόν.

Εφόσον καθαριστούν από τα παιδιά, τα θραύσματα του βάζου ή του μικρού αμφορέα πρέπει να συγκεντρωθούν όλα σ'ένα τραπέζι. Σε αυτή την τελευταία φάση, ο εκπαιδευτικός συγκολλάει με σχολική κόλλα τα διάφορα θραύσματα και αναδημιουργεί το τεχνούργημα, βοηθώντας τα παιδιά να αντιληφθούν ότι σημαντικό μέρος της έρευνας αφορά και την προσπάθεια αναδημιουργίας των αντικειμένων του παρελθόντος και την έκθεσή τους σε μουσείο.

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες για προσαρμογή των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Κατά την αφήγηση παραμυθιών, συστήνεται ιδιαίτερα η χρήση εικόνων και η δραματοποίηση, καθώς και η ανάδειξη της αξίας οπτικών, ακουστικών και οσφρητικών συσχετισμών.

Παράδοση και χειροτεχνία

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο περιεχόμενο του εργαστηρίου

Σε ολόκληρη την Ευρώπη είναι εγγεγραμμένες περισσότερες από δεκαέξι εκατομμύρια βιοτεχνίες και μικρές επιχειρήσεις που βασίζουν την οικονομική τους δραστηριότητα σε μια μακρόχρονη εμπειρία η οποία έχει τις ρίζες της στην ιστορία των Κρατών Μελών. Η τοπική χειροτεχνία αποτελεί ουσιαστική συνιστώσα της οικονομικής ταυτότητας ενός τόπου, ενώ παράλληλα δημιουργεί εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη. Για τον λόγο αυτό, εδώ και πολλά χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση από τη μία αναπτύσσει προγράμματα προώθησης νεοφυών επιχειρήσεων και από την άλλη προάγει παιδαγωγικές διαδρομές με στόχο την ανάδειξη της αξίας της δημιουργικότητας στον τομέα της βιοτεχνίας στα διάφορα σχολικά συστήματα. Το εργαστήριο αυτό εστιάζει στη δημιουργία προσωπείων από πεπιεσμένο χαρτί (papier-mâché), ένα αντικείμενο που συνδυάζει τις υλικές πτυχές της χειροτεχνίας και αντιπροσωπεύει ένα γνώρισμα της ταυτότητας της ευρωπαϊκής ιστορίας του θεάτρου και της λαϊκής κουλτούρας.

2. Απαιτούμενοι πόροι

Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, τα παιδιά θα δημιουργήσουν τα δικά τους προσωπεία.

Η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να διεξάγει έρευνα γύρω από τα προσωπεία που χρησιμοποιούνται στο θέατρο και στη λαϊκή κουλτούρα του τόπου ή της περιοχής όπου ζουν τα παιδιά. Ανάλογα με το είδος των παραδοσιακών χαρακτήρων που θα προσδιοριστούν στα πλαίσια της έρευνας, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να βρει φωτογραφίες και βίντεο τοπικών προσωπείων / κοστούμιών, ώστε να τα δείξει στα παιδιά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου. Επίσης, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να δημιουργήσει ορισμένα προσωπεία τα οποία και πάλι θα δείξει στα παιδιά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου ώστε να τα εμπνεύσει ακόμη περισσότερο, επιτρέποντάς τους να τα αγγίξουν. Το μέγεθος των προσωπείων αυτών θα πρέπει να αντιστοιχεί περίπου στο μέγεθος του παιδικού προσώπου, ενώ οι διακοσμήσεις θα διαφέρουν, με βάση το είδος του προσωπείου από την τοπική ή θεατρική παράδοση.

Στο εργαστήριο θα συμμετέχει μέγιστος αριθμός 6-8 παιδιών κάθε φορά, έτσι ώστε να μπορεί να παρακολουθείται η συμμετοχή τους βήμα-προς-βήμα. Για την υλοποίηση του εργαστηρίου μπορούν να υιοθετηθούν διάφορες μέθοδοι εργασίας, από την πιο απλή μέχρι την πιο περίπλοκη. Κατάλογος υλικών:

- 1) Προσωπείο φτιαγμένο από άψητο πηλό και γύφο
Άψητος πηλός, γύψος σε σκόνη, εφημερίδα, νερό, υγρή κόλλα, πινέλα, χρωματιστή τέμπερα, αντικείμενα και υφάσματα, ζεστή κόλλα.
- 2) Προσωπείο φτιαγμένο από πλαστελίνη
Άψητος πηλός, γύψος σε σκόνη, εφημερίδα, νερό, υγρή κόλλα, πινέλα, χρωματιστή τέμπερα, αντικείμενα και υφάσματα, ζεστή κόλλα.
- 3) Προσωπείο φτιαγμένο από πλαστικό
Πλαστικό προσωπείο, εφημερίδα, νερό, υγρή κόλλα, πινέλα, χρωματιστή τέμπερα, αντικείμενα και υφάσματα, ζεστή κόλλα.

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με μέγιστο αριθμό 6-8 παιδιών κάθε φορά.

4. Διάρκεια

Η εκπαιδευτική διαδρομή περιλαμβάνει μη καθορισμένο αριθμό εργαστηρίων διάρκειας μιας περίπου ώρας το καθένα, ανάλογα με το είδος του προσωπείου που θα δημιουργηθεί, καθώς και επίσκεψη σε εργαστήρι χειροτεχνίας, μουσείο λαϊκής παράδοσης ή στο τοπικό μουσείο της πόλης.

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε εργαστήρι χειροτεχνίας, μουσείο λαϊκής παράδοσης ή στο μουσείο της πόλης
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε εργαστήρι χειροτεχνίας, μουσείο λαϊκής παράδοσης ή στο μουσείο της πόλης
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε εργαστήρι χειροτεχνίας, μουσείο λαϊκής παράδοσης ή στο μουσείο της πόλης

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου στην τάξη:

Για την κατασκευή του προσωπείου μπορείτε να ακολουθήσετε διάφορες μεθόδους εργασίας, από την πιο απλή μέχρι την πιο περίπλοκη. Ανάλογα με το είδος του εργαστηρίου που θα επιλεγεί, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα μπορεί να οργανώσει τις δραστηριότητες στο χρονικό πλαίσιο και με βάση τις μεθόδους που θεωρεί πλέον κατάλληλες. Τα προσωπεία μπορούν να δημιουργηθούν κατά τρόπο ώστε να καλύπτουν μέρος του μετώπου, τα μάτια και τη μύτη ή ολόκληρο το πρόσωπο. Στην αρχή του εργαστηρίου, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να παρουσιάσει τη δραστηριότητα δείχνοντας βίντεο, φωτογραφίες και αντίγραφα προσωπείων που συνδέονται με τις τοπικές παραδόσεις, την αξία της χειροτεχνίας και της χειρωνακτικής εργασίας. Εφόσον προσδιοριστεί το πλαίσιο του εργαστηρίου, ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τα παιδιά βήμα-προς-βήμα στη δημιουργία του δικού τους προσωπείου.

1) Προσωπείο φτιαγμένο από άψητο πηλό και γύψο

Το εργαστήρι ακολουθεί την πιο περίπλοκη και σαφώς προσδιορισμένη μέθοδο από πρακτικής και χειρωνακτικής άποψης.

Ως πρώτο βήμα, τα παιδιά θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα προσωπείο από άψητο πηλό, πιθανόν με πολύ γραμμικά και απλά χαρακτηριστικά. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να τοποθετήσει το προσωπείο σε κουτί από χαρτόνι και να καλύψει το μπροστινό μέρος του με γύψο που έχει προηγουμένως αναμειχθεί με νερό, ώστε να δημιουργηθεί μια κρεμώδης σύσταση. Μια άφθονη ποσότητα γύψου θα χυθεί πάνω από το προσωπείο από άψητο πηλό κατά τρόπο που να καλυφθεί η επιφάνεια. Ο επιπλέον γύψος θα παραμείνει στο κουτί. Ο γύψος θα χρειαστεί μερικές μέρες για να στεγνώσει. Η πρώτη αυτή δραστηριότητα μπορεί να διαρκέσει μέχρι και 60 λεπτά.

Στο δεύτερο μέρος του εργαστηρίου, τα παιδιά θα ανακαλύψουν ότι ο γύψος έχει γίνει πολύ σκληρός και θα πρέπει να αφαιρέσουν τον άψητο πηλό από το εσωτερικό μέρος του γύψινου καλουπιού. Σε αυτό το βήμα, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός κατά την αφαίρεση όλου του πηλού που βρίσκεται στο γύψινο καλούπι και να βοηθήσει τα παιδιά. Όταν ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να δείξει στα παιδιά πώς να δημιουργήσουν το πεπαισμένο χαρτί, χρησιμοποιώντας ένα δοχείο γεμάτο νερό αναμειγμένο με υγρή κόλλα.

Η διαδικασία που θα ακολουθήσουν τα παιδιά, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, είναι πολύ απλή:

- Βουτήξτε φύλλα χαρτιού ή εφημερίδας στο δοχείο που είναι γεμάτο με νερό και κόλλα
- Πάρτε μικρά κομματάκια χαρτί από το δοχείο και κολλήστε τα πάνω στο σχήμα του γύψινου προσώπου (το αρνητικό), χρησιμοποιώντας ένα μικρό πινέλο
- Καλύψτε ολόκληρο το σχήμα (αρνητικό) με μια στρώση χαρτί και επαναλάβετε δύο φορές μέχρι να έχετε τρεις στρώσεις χαρτιού.

Όταν ολοκληρωθεί αυτό το βήμα, το γύψινο καλούπι με τις στρώσεις χαρτιού πρέπει να αφεθεί να στεγνώσει για μερικές μέρες. Όταν το χαρτί είναι πλέον στεγνό, τα παιδιά με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού θα πρέπει να αφαιρέσουν προσεκτικά το προσωπίο από πεπιεσμένο χαρτί από το γύψινο καλούπι. Το προσωπίο μπορεί στη συνέχεια να βαφτεί και να διακοσμηθεί με τέμπρα, ή να εμπλουτιστεί με υφάσματα ή μικρά αντικείμενα που θα κολληθούν με υγρή κόλλα.

2) Προσωπίο φτιαγμένο από πλαστελίνη

Η διαδικασία περιλαμβάνει τα ίδια βήματα που περιγράφονται πιο πάνω. Η βασική διαφορά έγκειται στη χρήση πλαστελίνης αντί άψητου πηλού, ενώ δεν προβλέπεται η χρήση γύψου. Τα παιδιά φτιάχνουν το προσωπίο με πλαστελίνη και, όταν στεγνώσει, ακολουθούν τη μέθοδο του πεπιεσμένου χαρτιού για να καλύψουν απευθείας την επιφάνεια. Το πεπιεσμένο χαρτί θα παραμείνει προσκολλημένο στην πλαστελίνη και το προσωπίο μπορεί να διακοσμηθεί και να βαφτεί όπως περιγράφεται πιο πάνω.

3) Προσωπίο φτιαγμένο από πλαστικό

Πρόκειται για την απλούστερη από τις μεθόδους που προτείνονται εδώ. Στο κάθε παιδί θα δοθεί ένα πλαστικό προσωπίο καλυμμένο με πεπιεσμένο χαρτί. Αφού στεγνώσει το χαρτί, το προσωπίο μπορεί να διακοσμηθεί και να βαφτεί όπως περιγράφεται πιο πάνω.

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες για προσαρμογή των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Κατά την αφήγηση παραμυθιών, συστήνεται ιδιαίτερα η χρήση εικόνων και η δραματοποίηση, καθώς και η ανάδειξη της αξίας οπτικών, ακουστικών και οσφρητικών συσχετισμών.

Αφηγήσεις και προφορικές ιστορίες

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο πλαίσιο του εργαστηρίου

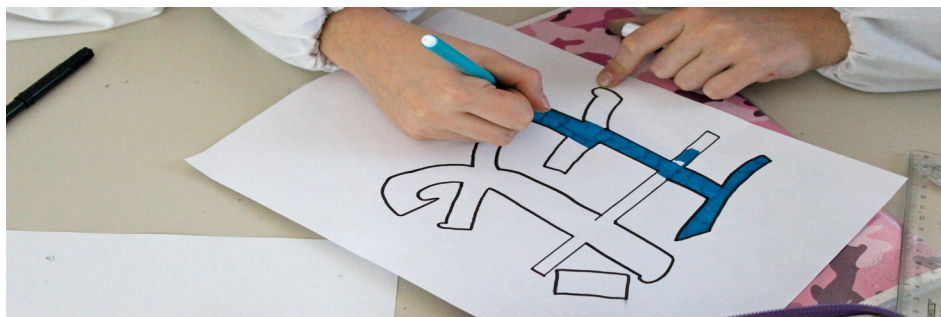
Το 2018, με την ευκαιρία της έναρξης του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δόθηκε έμφαση στον πλούτο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς ως θεμελιώδες στοιχείο του παρόντος και του μέλλοντος της Ευρώπης. Ο Tibor Navracsics, Ευρωπαίος Επίτροπος για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, τη Νεολαία και τον Αθλητισμό, δήλωσε: *«Η πολιτιστική κληρονομιά βρίσκεται στην καρδιά του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Καθορίζει ποιοι είμαστε και δημιουργεί το αίσθημα του ανήκειν. Η πολιτιστική κληρονομιά δεν αποτελείται μόνο από τη λογοτεχνία, την τέχνη και τα αντικείμενα αλλά και από τα βιοτεχνικά επαγγέλματα που μαθαίνουμε, τις ιστορίες που αφηγούμαστε, το φαγητό που τρώμε και τις ταινίες που παρακολουθούμε. Είναι απαραίτητο να διατηρήσουμε και να διαφυλάξουμε σαν θησαυρό την πολιτιστική μας κληρονομιά για τις επόμενες γενιές.»*

Το εργαστήρι αυτό έχει ως στόχο να αναδείξει την αξία του δεσμού μεταξύ διαφορετικών γενιών και κοινωτήτων, βοηθώντας τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα τις τοπικές παραδόσεις καθώς και τους τρόπους καταγωγής των νεοαφιχθέντων παιδιών, μέσω μιας ανανεωμένης σχέσης με την οικογένεια στο σχολικό πλαίσιο.

2. Απαιτούμενοι πόροι

Για την υλοποίηση του εργαστηρίου, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να σχεδιάσει και να εφαρμόσει μια συμμετοχική μέθοδο που περιλαμβάνει τις οικογένειες των παιδιών και τη δημιουργία ενός βίντεο. Μέσα από διάφορες συναντήσεις στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν τα μέλη της οικογένειας, οι εκπαιδευτικοί θα εντοπίσουν τα πλέον κατάλληλα άτομα για να περιγράψουν τις συνήθειες και τα έθιμα της δικής τους περιοχής και του τύπου καταγωγής των νέων πολιτών. Όταν εντοπιστούν τα εν λόγω μέλη των οικογενειών, θα πραγματοποιηθούν σύντομες συναντήσεις στην τάξη στην παρουσία των παιδιών (διάρκειας 30 περίπου λεπτών). Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί σε δημοφιλείς παραδόσεις: χορός, μουσική, παροιμίες, παιδικά τραγουδάκια, τραγούδι, παλιές τέχνες, παραδοσιακά φαγητά. Στόχος του εργαστηρίου είναι η ανάπτυξη του αισθήματος του ανήκειν σ'έναν χώρο και η ευαισθητοποίηση των παιδιών και των οικογενειών σε θέματα πολυπολιτισμικότητας. Το τελικό βίντεο θα αποτελείται από τις ηχογραφημένες παρουσιάσεις των παρεμβάσεων των συγγενών και τις ζωγραφιές των παιδιών γύρω από τη βασική θεματική. Το βίντεο θα παρουσιαστεί στο νηπιαγωγείο κατά τη διάρκεια εκδήλωσης για διάδοση των αποτελεσμάτων του εργαστηρίου αυτού, σε συνδυασμό με έκθεση των ζωγραφιών των παιδιών. Συστήνεται επίσης η καταγραφή των συναντήσεων με τις οικογένειες μέσα από φωτογραφίες, οι οποίες μπορούν να εκτυπωθούν και να εκτεθούν κατά τη διάρκεια της τελικής έκθεσης και να δοθούν σε όλα τα μέλη των οικογενειών.

Για να φτιάξουν το βίντεο, οι εκπαιδευτικοί θα χρειαστούν ένα ψηφιακό κιτ: συσκευή ηχογράφησης (μικρόφωνο ή κινητό τηλέφωνο), κάμερα, σαρωτή ή εναλλακτικά κάμερα ώστε να φωτογραφηθούν οι ζωγραφιές των παιδιών, υπολογιστή με λογισμικό επεξεργασίας βίντεο, εκτυπωτή, βιντεοπροβολέα ή εναλλακτικά διαδραστικό πίνακα ή τηλεόραση για την τελική συνάντηση απολογισμού του έργου.

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με ελάχιστο αριθμό 8 παιδιών μέχρι μέγιστο αριθμό 25 παιδιών.

4. Διάρκεια

Η εκπαιδευτική διαδρομή περιλαμβάνει αριθμό συναντήσεων που θα καθοριστεί στη βάση της διαθεσιμότητας των μελών των οικογενειών. Κάθε συνάντηση θα έχει διάρκεια μίμιση περίπου ώρα και θα περιλαμβάνει τις δραστηριότητες ακρόασης και ζωγραφικής. Σχεδιάζεται επίσης επίσκεψη σε χώρο κοινωνικο-ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος.

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε χώρο κοινωνικο-ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο κοινωνικο-ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο κοινωνικο-ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος.

Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου στην τάξη (είτε πριν είτε μετά την επίσκεψη):

Στόχος του εργαστηρίου είναι η δημιουργία ενός βίντεο το οποίο θα αποτελείται από τις σκαναρισμένες ζωγραφιές των παιδιών και τις ηχογραφήσεις των μελών των οικογενειών. Οι ζωγραφιές και οι ηχογραφήσεις θα εστιάσουν στις ιστορίες των γονέων και των παππούδων ή άλλων μελών των οικογενειών. Τα μέλη των οικογενειών, τα οποία θα επιλεγούν μέσω των προπαρασκευαστικών συναντήσεων, θα πρέπει να έρθουν στην τάξη και, μαζί με τα παιδιά, να παρουσιάσουν, να αφηγηθούν ιστορίες, μύθους, παλιές τέχνες, παραδοσιακά τραγουδάκια, νανουρίσματα, παραμύθια ή να προτείνουν φολκλορικούς χορούς ή μουσική καθώς και παραδοσιακές συνταγές.

Στην τάξη, τα μέλη των οικογενειών θα αλληλεπιδράσουν με τα παιδιά και ο εκπαιδευτικός θα βρίσκεται εκεί για να βοηθήσει και να διευκολύνει την αφήγηση με ερωτήσεις και άλλες παρεμβάσεις. Η αφήγηση θα έχει μέγιστη διάρκεια μισή ώρα σε κάθε συνάντηση. Μετά την παρέμβαση, τα παιδιά θα πρέπει να μεταφράσουν την αφήγηση σε ζωγραφιές, χρησιμοποιώντας διάφορες καλλιτεχνικές τεχνικές οι οποίες θα αποφασιστούν από την ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας (κραγιόν, μαρκαδόροι, μολύβια, κολάζ, ζωγραφική).

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ηχογραφήσει τις παρεμβάσεις των μελών των οικογενειών και στη συνέχεια να επιλέξει τα πιο ενδιαφέροντα κομμάτια και να τα συσχετίσει, στη φάση της επεξεργασίας, με τις ζωγραφιές που έχουν φτιάξει τα παιδιά.

Το εργαστήρι μπορεί να επαναληφθεί με βάση τον αριθμό των μελών των οικογενειών που θα εντοπιστούν.

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες για προσαρμογή των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Κατά την αφήγηση παραμυθιών, συστήνεται ιδιαίτερα η χρήση εικόνων και η δραματοποίηση, καθώς και η ανάδειξη της αξίας οπτικών, ακουστικών και οσφρητικών συσχετισμών.

Τέχνες

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο πλαίσιο του εργαστηρίου

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, η παιδαγωγική της τέχνης τεκμηριώνει ολοένα και περισσότερο τις θετικές επιδράσεις των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους. Η UNESCO, στις δύο εκδόσεις της για την Παγκόσμια Διάσκεψη για την Εκπαίδευση στις Τέχνες (2006 και 2010) περιγράφει με σαφήνεια πώς η εκπαίδευση στις οπτικές και παραστατικές τέχνες αποτελεί «θεμέλιο για την ισορροπημένη δημιουργική, γνωσιακή, συναισθηματική, αισθητική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, των νέων και όσων συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση».

Συγκεκριμένα, η παρότρυνση των παιδιών να συμμετέχουν στον κόσμο της τέχνης τα πρώτα χρόνια της ζωής τους είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της ατομικής τους δημιουργικότητας και τη δημιουργία δεσμών με χώρους πολιτισμού.

2. Απαιτούμενοι πόροι

Για την υλοποίηση του πολιτισμικού εργαστηρίου απαιτούνται οι ακόλουθοι πόροι:

- 25 kg άψητος πηλός
- Σύρμα για πιο εύκολη κοπή του πηλού (ένα για κάθε εκπαιδευτικό)
- 1 μικρή ξύλινη σανίδα για κάθε παιδί (βάση στήριξης για το πλάσιμο του πηλού)
- Εργαλεία για διακόσμηση του πηλού

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με ελάχιστο αριθμό 8 παιδιών μέχρι μέγιστο αριθμό 25 παιδιών ταυτόχρονα.

4. Διάρκεια

Η συνολική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδρομής είναι περίπου 5 ώρες: ένα εργαστήρι στην τάξη πριν από την πολιτιστική επίσκεψη (περίπου μιάμιση ώρα), ένα εργαστήρι στο μουσείο (περίπου μιάμιση ώρα), ένα εργαστήρι στην τάξη μετά την επίσκεψη (περίπου μιάμιση ώρα).

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο τέχνης ή σε προσωρινή έκθεση.

Με βάση τα έργα τέχνης που έχουν επιλεγεί σ'ένα μουσείο τέχνης ή σε μια προσωρινή έκθεση, τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν είναι τα εξής:

- Εντοπισμός ενός ή περισσότερων καλλιτεχνών των οποίων εκτίθενται έργα
- Μελέτη του βιογραφικού του καλλιτέχνη από τον εκπαιδευτικό που θα διεξάγει το εργαστήριο
- Επιλογή των έργων τέχνης για τα εργαστήρια στην τάξη και στο μουσείο
- Θεωρητική και πρακτική σε βάθος μελέτη των καλλιτεχνικών τεχνικών που έχουν επιλεγεί και προσαρμογή του περιεχομένου και των καλλιτεχνικών τεχνικών στις ικανότητες των παιδιών
- Οι πιο κατάλληλες καλλιτεχνικές τεχνικές για παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών είναι οι ακόλουθες: ζωγραφική με τέμπρα, ζωγραφική σώματος, σχέδιο (μαρκαδόροι, μολύβια, κιμωλίες, κραγιόν), γλυπτική (πηλός, πηλός προπλάσματος, γύψος), κολάζ και ντεκολάζ, φροτάζ, φωτογραφία, βίντεο.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 1 – διάρκεια: 1 ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου. Επεξηγεί το θέμα του εργαστηρίου και τις διάφορες φάσεις του, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός αρχίζει έναν διάλογο με τα παιδιά γύρω από τη σχέση τους με τη φιγούρα της μητέρας. Ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά, όλοι καθισμένοι στο πάτωμα, αναφέρουν ο ένας μετά τον άλλο το όνομα της μητέρας τους και στη συνέχεια τοποθετούν τις ετικέτες σ'έναν πίνακα όπου διασυνδέονται όλα τα ονόματα. Η διασύνδεση αυτή μεταξύ γυναικείων φιγούρων είναι χρήσιμη ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν ότι η ζωή του καθενός από εμάς συνδέεται με τη φιγούρα της ΜΗΤΕΡΑΣ και ότι οι ζωντανοί οργανισμοί μοιράζονται τη σχέση τους με τη ΜΗΤΕΡΑ ΦΥΣΗ. Η εισαγωγή αυτή θα βοηθήσει τα παιδιά να αντιληφθούν τη σημασία της εν λόγω φιγούρας και γιατί αποτελεί συχνά το αντικείμενο του έργου πολλών καλλιτεχνών.

Στο σημείο αυτό, ο εκπαιδευτικός κάνει μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα της μητρότητας και της γέννησης δείχνοντας εικόνες έργων τέχνης (πίνακες και γλυπτά). Μπορεί επίσης να δημιουργήσει μια ιστορία για το συγκεκριμένο θέμα, χρησιμοποιώντας ως εικονογραφική αναφορά τις εικόνες των έργων τέχνης.

(30 λεπτά) Τα παιδιά συμμετέχουν σε εργαστήριο γλυπτικής με πηλό. Οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά θα πρέπει να φτιάξουν ένα γλυπτό του εαυτού τους μέσα στη μήτρα της μητέρας τους: η αναπαράσταση της ζωής πριν από τη γέννηση. Μετά από αυτή την πρώτη «καθοδηγούμενη» φάση, ακολουθεί μια «ελεύθερη φάση», όπου τα παιδιά θα φτιάξουν ένα δεύτερο γλυπτό που αναπαριστά μια συγκεκριμένη στιγμή από τους πρώτους μήνες της ζωής τους: π.χ. το πρώτο μπάνιο, η κούνια, η πιπίλα, ο θηλασμός, αντικείμενα με τα οποία έχουν έναν ιδιαίτερο συναισθηματικό και συμβολικό δεσμό (η ζωή μας σήμερα σε σχέση με όσα παρατηρήσαμε στα έργα τέχνης).

Για την ακρίβεια, η εκπαιδευτική διαδρομή έχει ως στόχο να αναδείξει την αξία της γέννησης και της μητρότητας ως ένα καθολικό και ταυτόχρονα χαρακτηριστικό και ξεχωριστό στοιχείο για τον καθένα από εμάς.

Πριν δώσει τον πηλό στα παιδιά, ο εκπαιδευτικός επεξηγεί το είδος του υλικού, δείχνει τα φυσικά χαρακτηριστικά του πηλού και τα εργαλεία διακόσμησης με πρακτικά παραδείγματα: πρόκειται για ένα βασικό στάδιο επίδειξης.

(5 λεπτά) Τελική ώρα του κύκλου: Οι εκπαιδευτικοί κάθονται σε κύκλο με τα παιδιά και τα ρωτάνε αν η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα, αν το πρακτικό εργαστήριο ήταν εύκολο ή δύσκολο και ποιες είναι οι εντυπώσεις τους (οι απαντήσεις θα πρέπει να καταγράφονται).

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 2 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου τέχνης γύρω από τις ίδιες θεματικές που μελετήθηκαν στο πρώτο εργαστήριο και κατά την επίσκεψη στο μουσείο. Επεξηγεί ποιες τεχνικές θα χρησιμοποιηθούν, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 Λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, όλοι εξακολουθούν να κάθονται στο πάτωμα σε κύκλο και ο εκπαιδευτικός αρχίζει έναν διάλογο με τα παιδιά για το τι έχει συμβεί μέχρι τώρα, ώστε να διεγείρει τη μνήμη τους γύρω από τις προηγούμενες δραστηριότητες.

Όταν καθιερωθεί ο διάλογος, ο εκπαιδευτικός εισάγει το θέμα της «μητέρας φύσης», ρωτώντας τα παιδιά τι σημαίνει γι'αυτά ο συγκεκριμένος ορισμός. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις σε χαρτάκια post-it και τα αναρτά στον ίδιο πίνακα που χρησιμοποιήθηκε κατά το πρώτο εργαστήρι (με τα ονόματα των αντίστοιχων μητέρων). Η θέση των post-it δημιουργεί μια οπτική σχέση μεταξύ των ονομάτων των μητέρων και της ιδέας που έχουν τα παιδιά για τη μητέρα φύση (εννοιολογική και οπτική σχέση ακόμη κι αν τα παιδιά δεν μπορούν να διαβάσουν). Ο εκπαιδευτικός οφείλει να τονίσει στο σημείο αυτό τη σημασία της φύσης, η οποία αποκτά για τα παιδιά την ίδια σημασία με τη μητέρα τους. Συγκεκριμένα, στο εργαστήρι αυτό θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο των δέντρων και των φύλλων, που αποτελούν πολύτιμους συμμάχους του ανθρώπου στη διεργασία της αναπνοής.

(30 Λεπτά) Τα παιδιά συμμετέχουν σε εργαστήρι οπτικών τεχνών (φροτάζ και κολάζ). Ο εκπαιδευτικός προβαίνει σε πρακτική επίδειξη της τεχνικής του φροτάζ και δίνει σε όλα τα παιδιά τα αναγκαία υλικά για τις δικές τους πρακτικές εμπειρίες σε διάφορες επιφάνειες (χαρτί A4 και μονόχρωμα κραγιόν). Στη συνέχεια, συνοδεύει τα παιδιά στον σχολικό κήπο όπου θα χρησιμοποιήσουν την τεχνική του φροτάζ στον φλοιό του δέντρου: θα πρέπει να καλύψουν ολόκληρο το φύλλο χαρτιού μ'ένα χρώμα. Όταν τελειώσουν με το πρώτο φύλλο χαρτιού, τα παιδιά πρέπει να αλλάξουν χρώμα και να επαναλάβουν την ίδια άσκηση δύο ακόμη φορές (στο τέλος κάθε παιδί έχει τρία φύλλα χαρτιού διαφορετικού χρώματος, π.χ. κόκκινο, κίτρινο και καφέ). Όταν επιστρέψουν στην τάξη, όλα τα φύλλα χαρτιού ανακατεύονται. Ο εκπαιδευτικός διανέμει σε κάθε παιδί 3 διαφορετικά χρωματιστά φύλλα χαρτιού. Το κάθε παιδί, ανάλογα με την ικανότητά του, θα πρέπει να σχεδιάσει ελεύθερα ένα φύλλο στο

μέγεθος του χαρτιού (άσκηση χωρικής αντίληψης). Αφού σχεδιάσουν το φύλλο, πρέπει να το κόψουν (άσκηση οπτικοκινητικού συντονισμού) και στη συνέχεια να επαναλάβουν τη διαδικασία και στα άλλα δύο φύλλα χαρτιού. Όταν ολοκληρωθεί η «φάση της κοπής», τα παιδιά πρέπει να κρατήσουν το φύλλο και να σχίσουν το υπόλοιπο χαρτί σε μικρά κομματάκια. Έτσι, κάθε παιδί θα έχει 3 φύλλα και χρωματιστά κομματάκια χαρτί φροτάζ, όλα προσεκτικά τοποθετημένα στον πάγκο τους.

Τα παιδιά θα πρέπει τώρα να αφήσουν τη δουλειά τους στον πάγκο και να καθίσουν στο πάτωμα μπροστά από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος έχει ήδη αναρτήσει στον τοίχο τρία μεγάλα φύλλα άσπρο τετραγωνισμένο χαρτί (2 μέτρα x 2 μέτρα).

Σε κάθε φύλλο χαρτιού, ζωγραφίζει το σχήμα ενός φύλλου (περίγραμμα με τα ίδια χρώματα των κραγιόν που έχουν χρησιμοποιήσει τα παιδιά), καταλαμβάνοντας όλο τον διαθέσιμο χώρο, όπως έχουν κάνει και τα παιδιά στο δικό τους φύλλο χαρτιού.

Από αυτό το σημείο και μετέπειτα, τα παιδιά χωρίζονται σε τρεις ομάδες και η κάθε ομάδα τίθεται υπό την ευθύνη ενός εκπαιδευτικού. Ζητείται από τα παιδιά να κολλήσουν τα φύλλα τους μέσα στο χρωματισμένο σχήμα φύλλου, χωρίς αλληλεπικάλυψη αλλά τοποθετώντας τα μικρά φύλλα το ένα δίπλα στο άλλο. Το κολάζ των μικρών φύλλων θα πρέπει να γεμίσει εντελώς το μεγάλο σχήμα. Τα μικρά κομματάκια χαρτιού θα κολληθούν από τα παιδιά γύρω από το φύλλο, δημιουργώντας ένα «εφφέ ανέμου».

Με τον τρόπο αυτό, τα τρία μεγάλα φύλλα συμβολίζουν τη μητέρα φύση και είναι το αποτέλεσμα της συλλογικής εργασίας των παιδιών και θα παραμείνουν στο νηπιαγωγείο (ενώ η εργασία που ολοκληρώθηκε στο πρώτο εργαστήριο ήταν ατομική). Επίσης, το κάθε παιδί χρησιμοποίησε το φύλλο φροτάζ που δημιούργησε ένας συμμαθητής του, μια πτυχή συνεργασίας που πρέπει να αναδειχθεί.

(5 λεπτά) Τελική ώρα του κύκλου: Οι εκπαιδευτικοί κάθονται σε κύκλο με τα παιδιά και τα ρωτάνε αν η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα, αν το πρακτικό εργαστήριο ήταν εύκολο ή δύσκολο και ποιες είναι οι εντυπώσεις τους (οι απαντήσεις θα πρέπει να καταγράφονται).

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες προσαρμογής των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Αντί για post-it (που είναι πιο κατάλληλα για χρήση σε δημοτικά και γυμνάσια για τη δημιουργία εννοιολογικών χαρτών) μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εικόνες / οπτικές κάρτες. Έτσι, αρχίζοντας από την εικόνα που έχει κάποιος στο μυαλό του για τη δική του μητέρα μπορείτε να δημιουργήσετε οπτικούς ή ακόμη και ηχητικούς ή οσφρητικούς συσχετισμούς (αλλά κι εδώ πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, υπάρχουν παιδιά που δεν γνώρισαν ποτέ τη μητέρα τους λόγω διαφόρων δυσκολιών, εννοείται ότι στις περιπτώσεις αυτές, μ'ένα τόσο συγκεκριμένο θέμα, θα πρέπει πρώτα να συλλέξετε λεπτομερείς πληροφορίες για την ομάδα). Μπορεί να πρόκειται για πλαστικές κάρτες που αναπαριστούν μαλλιά και μάτια διαφορετικού χρώματος, ακόμη και διαφορετικό χρώμα δέρματος. Τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν την κάρτα που τους θυμίζει περισσότερο τη μητέρα τους (ή πρόσωπο που συσχετίζουν με την ευημερία και την προστασία τους) και να προβούν σε συσχετισμούς σ'έναν πίνακα όπου το καθένα μπορεί επίσης να συσχετίσει έναν ήχο ή μια μυρωδιά με την κάρτα που έχει επιλέξει. Στη συνέχεια το κάθε παιδί μπορεί να αναφέρει το όνομα της μητέρας του έτσι ώστε να συμπεριληφθεί σ'ένα οπτικό πλαίσιο.

Επιστήμες

1. Σύντομη εισαγωγή στους στόχους και στο πλαίσιο του εργαστηρίου

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από την αρχή της ίδρυσής της, είχε αναγνωρίσει την Έρευνα και την Καινοτομία ως ένα θεμελιώδες στοιχείο συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μελών. Η εκπαίδευση των παιδιών στην επιστήμη συνεπάγεται διέγερση της περιέργειας και της κριτικής τους λογικής και ενίσχυση της ικανότητας τους για προβληματισμό. Τα επιστημονικά εργαστήρια για παιδιά βασίζονται κυρίως στην απόκτηση γνώσεων μέσω της εμπειρίας, με στόχο τον συνδυασμό θεωρίας και πράξης. Επίσης, το εργαστήριο κυανοτυπίας έχει ως στόχο να συνδυάσει επιστημονικές έννοιες με μια συναρπαστική καλλιτεχνική πρακτική.

2. Απαιτούμενοι πόροι

Για την υλοποίηση του εργαστηρίου κυανοτυπίας απαιτούνται κάποια διδακτικά βοηθήματα τα οποία η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να βρει και/ή να δημιουργήσει εκ των προτέρων. Η κυανοτυπία είναι μια αρχαία τεχνική εκτύπωσης επαφής, βασισμένη στην επιστημονική σχέση μεταξύ διαφόρων φυσικών στοιχείων (χαρτί, απεσταγμένο νερό, πράσινο εναμμώνιος κιτρικός σίδηρος, κόκκινο σιδηροκυανιούχο κάλιο, ηλιοφάνεια και/ή τεχνητός φωτισμός). Στην εκτύπωση επαφής, το φύλλο χαρτιού καλύπτεται μ'ένα χημικό διάλυμα που αποτελείται από εναμμώνιο σίδηρο και κάλιο. Όταν έρθει σε επαφή με το φως, το χαρτί παίρνει στην αρχή κυανό και στη συνέχεια σκούρο μπλε χρώμα, ανάλογα με τον χρόνο έκθεσης. Η εκτύπωση μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα τοποθετώντας ένα αρνητικό πάνω από το φύλλο χαρτιού ή όσο το δυνατό πιο επίπεδα αντικείμενα. Μετά την έκθεση στο φως ή σε τεχνητό φωτισμό, το φύλλο πρέπει να ξεπλυθεί κάτω από τρεχούμενο νερό και μόνο τότε έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα, δηλ. τις αντιθέσεις κυανού/μπλε και λευκού (τα σημεία που δεν έχουν εκτεθεί στο φως θα παραμείνουν λευκά, εφόσον ήταν καλυμμένα είτε από το αρνητικό είτε από τα αντικείμενα). Για την υλοποίηση του εργαστηρίου, η ομάδα θα πρέπει να δημιουργήσει ορισμένα αντικείμενα για την ιστορία του επιστήμονα-φωτογράφου. Επιπλέον των αντικειμένων αυτών, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να αγοράσει το λεγόμενο «κιτ κυανοτυπίας» ώστε να έχει όλα όσα απαιτούνται για την εμφάνιση εικόνων. Για 40 περίπου φύλλα A4 θα χρειαστείτε: 20 gr πράσινο εναμμώνιο κιτρικό σίδηρο, 8 gr κόκκινο σιδηροκυανιούχο κάλιο, 200 ml απεσταγμένο νερό. Για να παρασκευάσετε το χημικό διάλυμα αρκεί να αναμείξετε τα δύο χημικά στοιχεία με νερό, ωστόσο προφανώς τα παιδιά δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να έρθουν σε επαφή με το διάλυμα. Οι φάσεις προετοιμασίας του χαρτιού για το εργαστήριο θα ολοκληρωθούν από την ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας. Για να ετοιμάσετε το χαρτί (ένα για κάθε παιδί) απλώςτε το διάλυμα μ'ένα πινέλο στη μία από τις δύο επιφάνειες και το χαρτί θα πάρει ένα κιτρινωπό χρώμα. Αφήστε το να στεγνώσει για αρκετή ώρα και φυλάξτε το σε σκοτεινό μέρος (αρκεί ένα κλειστό κουτί). Η προετοιμασία του χαρτιού θα πρέπει να γίνει κατά προτίμηση σε χώρο με απαλό φωτισμό. Με τον τρόπο αυτό, τα φύλλα χαρτιού θα είναι έτοιμα για το εργαστήριο εκτύπωσης που θα πραγματοποιήσουν τα παιδιά. Για την αφήγηση, η ομάδα των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να δημιουργήσει διάφορα παραδείγματα εκτύπωσης επαφής (εκδοχές κυανό και μπλε) τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απεικόνιση της ιστορίας.

- 1) Αγορά από το διαδίκτυο «κιτ κυανοτυπίας», που περιλαμβάνει απεσταγμένο νερό, πράσινο εναμμώνιο κιτρικό σίδηρο, κόκκινο σιδηροκυανιούχο κάλιο, πινέλα για να απλώσετε το διάλυμα σε φύλλα χαρτιού.
- 2) Δημιουργία διαφόρων αντικειμένων που θα χρησιμοποιηθούν κατά την αφήγηση: ένα πολύ μεγάλο διάφανο

πλαστικό δοχείο που περιέχει σκούρα κίτρινη χρωστική ουσία (παρόμοια με τον εναμμώνιο σίδηρο), ένα πολύ μεγάλο διάφανο πλαστικό δοχείο που περιέχει κόκκινη/πορτοκαλί χρωστική ουσία (παρόμοια με το κόκκινο κάλιο), μια ζυγαριά κουζίνας για να προσομοιώσετε την παρασκευή του διαλύματος, ένα μεγάλο πινέλο για να απλώσετε το διάλυμα, εκτυπώσεις κυανοτυπίας που έχουν ετοιμαστεί προηγουμένως, μια λάμπα, φύλλα και κομματάκια χαρτί.

- 3) Το κάθε παιδί θα πρέπει να χρησιμοποιήσει μια κορνίζα από πλεξιγκλάς μεγέθους A4 την οποία θα πάρει στο σπίτι μετά την ολοκλήρωση του εργαστηρίου.

3. Μέγεθος ομάδας

Οι δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν με μέγιστο αριθμό 8 παιδιών κάθε φορά.

4. Διάρκεια

Η εκπαιδευτική διαδρομή περιλαμβάνει 3 εργαστήρια διάρκειας περίπου μιάμιση ώρας το καθένα, περιλαμβανομένης και επίσκεψης σε χώρο επιστημονικού ενδιαφέροντος.

5. Βήμα-προς-βήμα οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων

Η εκπαιδευτική διαδρομή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 5 ετών και διακρίνεται σε 3 φάσεις:

- Προπαρασκευαστικές δραστηριότητες εργαστηρίου πριν από την επίσκεψη σε χώρο επιστημονικού ενδιαφέροντος (μουσείο επιστήμης ή πλανητικών επιστημών, πλανητάριο, μουσείο φυσικών επιστημών)
- Δραστηριότητα εργαστηρίου ή εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο επιστημονικού ενδιαφέροντος (μουσείο επιστήμης ή πλανητικών επιστημών, πλανητάριο, μουσείο φυσικών επιστημών)
- Δραστηριότητες εργαστηρίου στην τάξη, μετά την εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο επιστημονικού ενδιαφέροντος (μουσείο επιστήμης ή πλανητικών επιστημών, πλανητάριο, μουσείο φυσικών επιστημών).

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 1 – διάρκεια: περίπου μιάμιση ώρα

(5 λεπτά) Η ομάδα κάθεται σε κύκλο γύρω από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος ανακοινώνει τη διεξαγωγή εργαστηρίου. Επεξηγεί το θέμα του εργαστηρίου και τις διάφορες φάσεις του, ώστε να προκαλέσει τον ενθουσιασμό των παιδιών και να δημιουργήσει προσδοκίες.

(15 λεπτά) Σε αυτή την πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός εμπλέκει τα παιδιά σε μια θεατρική αναπαράσταση της ζωής ενός «επιστήμονα-φωτογράφου», μιλώντας για τις επιστημονικές ανακαλύψεις που έχει κάνει στο εργαστήρι του/της.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να φοράει μια ρόμπα επιστήμονα και να στέκεται πίσω από ένα μεγάλο τραπέζι εργασίας στο οποίο είναι τοποθετημένα διάφορα εργαλεία (μεγάλα δοχεία με χρωματιστή σκόνη, λάμπα, μεγεθυντικός φακός, ζυγαριά, χαρτί, πινέλα, διάφορα αντικείμενα, κομματάκια χαρτί, κτλ.). Κατά τη διάρκεια της ιστορίας, ο εκπαιδευτικός δείχνει όλα τα «συστατικά» της εντυπωσιακής επιστημονικής του ανακάλυψης: της κυανοτυπίας (για να βοηθήσει τα παιδιά να μάθουν αυτή τη δύσκολη λέξη, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να την επαναλάβει αρκετές φορές και να ζητήσει από τα παιδιά να την επαναλάβουν όλα μαζί). Ο «επιστήμονας-φωτογράφος» προσομοιώνει όλες τις διαδικασίες για εκτύπωση της κυανοτυπίας και δείχνει τα διάφορα παραδείγματα που έχουν ετοιμαστεί εκ των προτέρων.

(30 λεπτά) Μετά την παρουσίαση της μεγάλης ανακάλυψης, ο «επιστήμονας-φωτογράφος» εμπλέκει τα παιδιά στην επιλογή και ανακάλυψη ορισμένων υλικών που είναι κατάλληλα για εκτύπωση: κομματάκια από χαρτί, πολύ

λεπτά αντικείμενα όπως χάρακας, μάλλινες κλωστές, κορδέλα μαλλιών, φύλλα, κτλ. Τα υλικά που συλλέγονται θα τοποθετηθούν μέσα στις κορνίζες από πλεξιγκλάς. Στο σημείο αυτό, ο «επιστήμονας-φωτογράφος» κάνει το φύλλο χαρτιού να κολλήσει στα αντικείμενα και κλείνει την κορνίζα, ώστε να ασκήσει ισχυρή πίεση (το κιτρινωπό μέρος πρέπει να είναι τοποθετημένο προς το πλεξιγκλάς). Οι κορνίζες θα τοποθετηθούν σε διάφορα σημεία της τάξης όπου υπάρχει σωστή έκθεση σε ηλιοφάνεια: ο «φωτογράφος-επιστήμονας» θα πρέπει να υπενθυμίσει στα παιδιά ότι η μεταμόρφωση του χαρτιού θα χρειαστεί μερικές μέρες. Τα παιδιά θα δουν το χρώμα του χαρτιού να αλλάζει σταδιακά (μέρα με τη μέρα) από κίτρινο σε πράσινο και στη συνέχεια σε απαλό μπλε.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εργαστηρίου στην τάξη:

Εργαστήρι αρ. 2 – διάρκεια: περίπου μια ώρα

Οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο δεύτερο εργαστήρι θα κτίσουν πάνω στο πρώτο εργαστήρι που πραγματοποιήθηκε στην τάξη και, ενδεχομένως, πάνω στη δραστηριότητα / εκπαιδευτική επίσκεψη σε χώρο επιστημονικού ενδιαφέροντος.

Ο «φωτογράφος-επιστήμονας» θα βοηθήσει τα παιδιά να ανοίξουν τις κορνίζες και να «απελευθερώσουν» το χαρτί. Σε αυτή τη φάση, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή των παιδιών στο γεγονός ότι το φύλλο χαρτιού έχει σιγά σιγά αλλάξει χρώμα και, ταυτόχρονα, όλα τα σημεία που ήταν καλυμμένα με τα αντικείμενα έχουν παραμείνει λευκά. Μετά από αυτό το πρώτο μέρος που αφορά την παρατήρηση, ο «επιστήμονας-φωτογράφος» προχωρά στο τελευταίο βήμα: Ξεπλένει τα φύλλα

χαρτιού βυθίζοντάς τα σ'έναν δίσκο με νερό. Τη συγκεκριμένη στιγμή συντελείται μια μεγάλη μεταμόρφωση: το φύλλο γίνεται μπλε και τα καλυμμένα σημεία ακόμη πιο λευκά (το πέρασμα του νερού εξαλείφει τα υπολείμματα του διαλύματος και δημιουργεί μια έντονη χρωματική αντίθεση).

Ο «φωτογράφος-επιστήμονας» καλεί τα παιδιά να τοποθετήσουν μαζί έναν σπάγκο μήκους περίπου 40 εκ. από το έδαφος (δεμένο σε δύο καρέκλες για παράδειγμα). Τα παιδιά αναρτούν τις εκτυπώσεις τους στον σπάγκο με μανταλάκια, ώστε να στεγνώσουν καλά. Όταν στεγνώσουν, μπορούν να τοποθετηθούν ξανά μέσα στην κορνίζα και είναι έτοιμες για να τις πάρουν στο σπίτι.

Στο τέλος του εργαστηρίου, σε ώρα κύκλου, ο «επιστήμονας-φωτογράφος» θα πρέπει να συνοψίσει τις δραστηριότητες, να σχολιάσει το τελικό αποτέλεσμα και να παρακινήσει τα παιδιά να μιλήσουν για όσα έχουν δημιουργήσει.

6. Διαφοροποιήσεις (οδηγίες για προσαρμογή των δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των παιδιών)

Για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών στα οποία απευθύνονται τα εργαστήρια και, κυρίως, παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, το περιεχόμενο που επιθυμούμε να επικοινωνήσουμε θα πρέπει να παρουσιάζεται πάντοτε μέσω παιχνιδιών, ανακάλυψης και αφήγησης παραμυθιών. Κατά την αφήγηση παραμυθιών, συστήνεται ιδιαίτερα η χρήση εικόνων και η δραματοποίηση, καθώς και η ανάδειξη της αξίας οπτικών, ακουστικών και οσφρητικών συσχετισμών.

Συντονιστής του έργου

Συνεργάτες του έργου

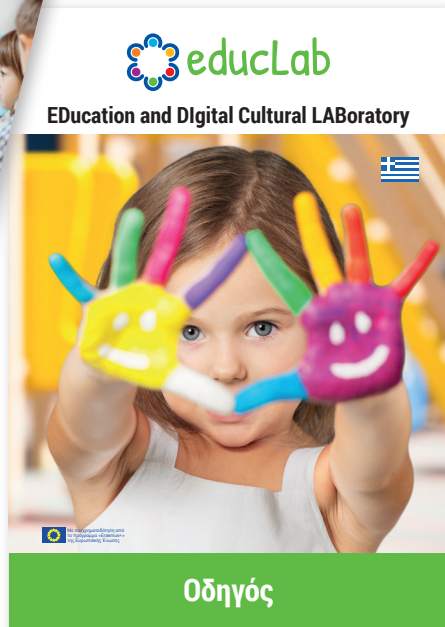
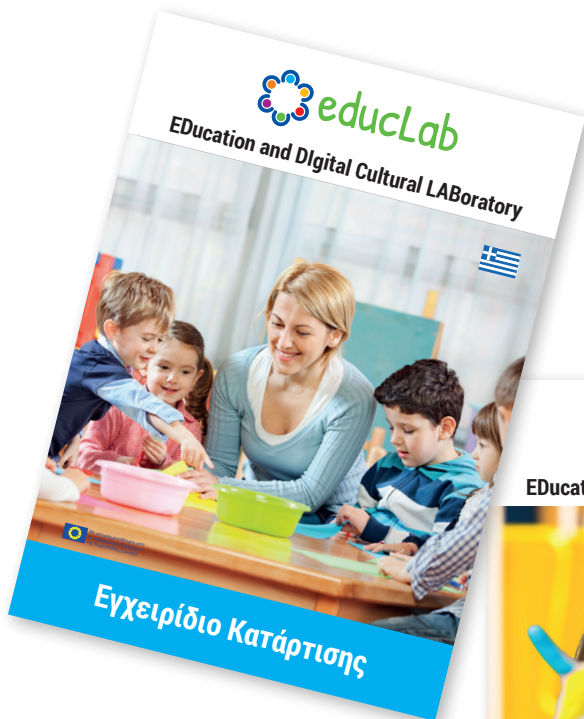

Δήμος της Λουσάδας (Πορτογαλία)
www.cm-lousada.pt

Γραφείο Ενημέρισης και Προστασίας του Παιδιού, Επαρχία
Χαρκίτα (Ρουμανία)
www.dgaspchr.ro

www.educLab.eu

Με συγχρηματοδότηση από
το πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αριθμός έργου: 2018-1-IT02-KA201-048316

Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
Η παρούσα δημοσίευση (ανακοίνωση) δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή
δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.